

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet

En studie basert på UngVold 2023

Lars Roar Frøyland, Tina Mathisen og Ingrid Smette

STORBYUNIVERSITETET
VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

NOVA NOTAT NR. 3/25

Foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet

En studie basert på UngVold 2023

LARS ROAR FRØYLAND, TINA MATHISEN OG
INGRID SMETTE

Velferdsforskningsinstituttet NOVA er et forskningsinstitutt ved Senter for velferds- og arbeidslivsforskning (SVA) på OsloMet – storbyuniversitetet.

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferdssamfunnets tiltak og tjenester.

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA

OsloMet – storbyuniversitetet 2025

ISBN (online): 978-82-7894-890-3

ISSN (online): 1893-9511

Layout: Aksell AS

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

NOVA, OsloMet

Stensberggata 26 · Postboks 4, St. Olavs plass, 0130 Oslo

Telefon: 67 23 50 00

Nettadresse: www.oslomet.no/om/nova

Forord

Notatet viser funn fra spørreundersøkelsen UngVold 2023 blant elever i videregående skole om det å vokse opp med strenge restriksjoner fra sine foreldre i ulike områder av livet, sosial variasjon i slike restriksjoner og hvordan dette henger sammen med utsatthet for vold i hjemmet.

Notatet er skrevet på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Prosjektgruppen har bestått av forskerne Tina Mathisen, Ingrid Smette og Lars Roar Frøyland (prosjektleder) fra NOVA ved OsloMet. Alle analyser i notatet er utført av Frøyland, så eventuelle feil her tillegges undertegnede.

Vi vil rette en takk til forskningsleder Torvald Tangeland ved Seksjon for ungdomsforskning ved NOVA, som har kvalitetssikret notatet, samt til IMDi (og særlig Katrine Bakke Lossius) for å ha tatt initiativ til forskningsprosjektet og for godt samarbeid både i forkant av og gjennom prosessen med å utarbeide dette notatet.

Oslo, 1. juni 2025

Lars Roar Frøyland (på vegne av prosjektgruppen)

Innhold

Forord	4
Sammendrag	6
Innledning	8
Forskningsspørsmål	9
Sentrale norske studier av foreldrerestriksjoner og kontroll	9
Hvilke typer foreldrerestriksjoner måler studiene?	11
Hvem opplever foreldrerestriksjoner og kontroll?	14
Konsekvenser av strenge foreldrerestriksjoner	16
Voldserfaringer og foreldrerestriksjoner	16
Metode	19
Restriksjoner og kontroll fra foreldre	24
Omfanget av restriksjoner og kontroll fra foreldre	24
Omfanget av restriksjoner og kontroll fra foreldre i ulike grupper av unge	26
Foreldrerestriksjoner og sosial deltakelse	36
Oppsummering	37
Foreldrerestriksjoner og vold	38
Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold	38
Foreldrerestriksjoner og vold i ulike grupper	39
Oppsummering	49
Helseutfall etter foreldrerestriksjoner og vold	50
Diskusjon	54
Våre funn sammenlignet med tidligere studier	54
Forslag til videre forskning	55
Litteratur	57
Vedlegg	59

Sammendrag

En rekke norske studier har vist at en betydelig andel ungdom med minoritetsbakgrunn, og særlig unge kvinner, opplever restriksjoner og kontroll fra foreldre og storfamilie som begrenser deres selvbestemmelse. I dette notatet har vi kartlagt omfanget av foreldrerestriksjoner blant elever i videregående skole i Norge, sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet og variasjon mellom ulike grupper både i omfanget av restriksjoner og sammenhengen mellom restriksjoner og vold.

Analysene i notatet er basert på spørreundersøkelsen UngVold 2023, som ble gjennomført ved et nasjonalt representativt utvalg videregående skoler i Norge våren 2023. Elever fra alle tre klassetrinn i videregående skole deltok. Analyseutvalget i notatet består av svarene fra 15 409 elever.

Samlet viser analysene at få norske ungdommer vokser opp med strenge restriksjoner fra sine foreldre rundt vennskap, utdanning og å få velge selv hvem man skal gifte seg med. Å oppleve restriksjoner rundt kjærlighet og sex før ekteskapet er derimot langt vanligere, særlig i enkelte minoritetsgrupper. Et flertall blant dem som svarer at religion er viktig for hvordan de lever sitt liv, oppgir restriksjoner fra sine foreldre på disse områdene. Tilsvarende gjelder for muslimske ungdommer, og da særlig jenter. Antallet foreldrerestriksjoner ungdommene vokser opp med, er til dels også knyttet til manglende deltakelse på andre sosiale arenaer, som fritidsaktiviteter og det å ha venner.

De mer uvanlige formene for restriksjoner rundt utdanning, vennskap og ekteskap henger tydeligst sammen med utsatthet for vold i hjemmet. Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold er klart sterkere blant jenter enn gutter og blant unge som oppgir en annen seksuell orientering enn heterofil. Blant dem som oppgir å tilhøre en religion, uavhengig av hvilken, ser vi en tydelig polarisering i gruppen som vokser opp med foreldrerestriksjoner rundt vennskap, utdanning og ekteskap. Her er det både flere som oppgir ikke å ha vært utsatt for vold og langt flere som oppgir grov fysisk vold. I gruppen som lever med restriksjoner rundt kjæreste og sex før ekteskapet, er det derimot langt mindre vold blant religiøse, og da særlig muslimske, ungdommer.

Sist viser analysene en tydelig sammenheng mellom foreldrerestriksjoner knyttet til vennskap, utdanning og ekteskap og ulike helseutfordringer. Sammenhengene svekkes markant når vi kontrollerer for vold fra foreldre i analysene, men forblir signifikante. Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner rundt kjæreste og sex før ekteskapet og helseutfordringer er langt svakere og forsvinner i all hovedsak når man kontrollerer for vold i hjemmet. Funnene tyder på at observerte sammenhenger mellom foreldrerestriksjoner og helseutfordringer først og fremst skyldes en overrepresentasjon av vold

i familier hvor slike restriksjoner er mer vanlig, og ikke tilstedeværelse av restriksjoner i seg selv.

Basert på notatet ser vi behov for kvalitative studier av unge som vokser opp med de aller strengeste foreldrerestriksjonene, deres eventuelle møter med hjelpeapparatet, hvordan det er å vokse opp med restriksjoner i grupper hvor dette er uvanlig, samt kartlegginger av hvorvidt unge selv opplever ulike restriksjoner som problematiske.

Innledning

En rekke norske studier har vist at en betydelig andel ungdom med minoritetsbakgrunn, og særlig unge kvinner, opplever restriksjoner og kontroll fra foreldre og storfamilie som begrenser deres selvbestemmelse (se f.eks. Friberg & Bjørnset, 2019; Proba, 2021; Smette et al., 2021). En vedvarende diskusjon er i hvilken grad slike restriktive og kontrollerende foreldrepraksiser inngår i mer omfattende voldsregimer i familien. Bakgrunnen for denne diskusjonen er at restriksjoner og kontroll kan være et uttrykk for kollektivistiske og patriarkalske æreslogikker, der unge kvinners seksuelle ærbarhet blir et sentralt anliggende for familien. En bekymring er at i slike familiekontekster kan vold eller trusler om vold inngå som strategier for å sikre at barn lever i tråd med normene, eller brukes som sanksjoner hvis normbrudd har skjedd.

Begrepet «negativ sosial kontroll» brukes nå av myndigheter og praksisfelt om foreldres og storfamilies problematiske kontroll og begrensnings av barn og unges selvbestemmelse, slik som frihet knyttet til egen kropp, seksualitet og ekteskap, men også om sosial kontroll mellom ungdom i ungdomsmiljøer. I dette prosjektet vil vi bruke begrepene «foreldrerestriksjoner» og «foreldrekontroll» for å understreke at vi undersøker begrensninger av unges selvbestemmelse fra foreldre og ikke press og kontroll i unges sosiale miljø mer generelt.

Få norske studier har så langt kartlagt sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold. Ett unntak er Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sin studie av ungdommers erfaringer med vold og overgrep i oppveksten (heretter UEVO-studien), som fant sammenheng mellom ulike former for restriksjoner og kontroll (her begrepsfestet som «sosial kontroll») og fysisk vold i familien blant ungdomsskoleelever (Hafstad & Augusti, 2019). Analysene ble senere fulgt opp i et bokkapittel som viser tilsvarende sammenhenger både for fysisk og psykisk vold (Augusti & Hafstad, 2020).

I dette prosjektet bygger vi videre på disse analysene basert på data fra spørreundersøkelsen UngVold 2023 blant elever på videregående skole i Norge. For å kartlegge slike sammenhenger som beskrevet ovenfor har vi gjennomført analyser av foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet i relevante grupper blant dem som har svart på spørreundersøkelsen. Notatet inneholder i tillegg en litteraturgjennomgang av tidligere norsk forskning på feltet. Funnene fra UngVold 2023 blir i avslutningskapittelet diskutert i lys av denne forskningen.

Forskningsspørsmål

Vi behandler fire forskningsspørsmål i notatet:

1. I hvor stor grad rapporterer norske ungdommer om ulike former for restriksjoner fra foreldre på selvbestemmelse knyttet til utdanningsvalg, samvær med venner og seksualitet?
2. Hvordan varierer disse restriksjonene mellom ulike grupper av unge?
3. I hvilken grad henger ulike restriksjoner sammen med utsatthet for vold fra foreldrene?
4. Hvordan varierer sammenhengen mellom restriksjoner og vold mellom ulike grupper av unge?

Sentrale norske studier av foreldrerestriksjoner og kontroll

I det følgende vil vi presentere noen norske omfangsstudier som har undersøkt ulike former for foreldrerestriksjoner og kontroll. Disse studiene er basert på representative spørreundersøkelser til barn og unge. Vi presenterer først de enkelte studiene, før vi diskuterer konkrete funn samlet i etterkant. Studiene har til dels veldig forskjellige utvalg, der noen er gjennomført i Oslo-området og med en høyere andel minoritetsungdom, mens andre er landsomfattende. Deltakernes alder varierer også, noe som kan være av betydning når det gjelder foreldrerestriksjoner. Forskjellene gjør at man må være varsom med å gjøre direkte sammenligninger mellom studiene. Samtidig ser vi en del tydelige tendenser og mønster som går igjen i funnene.

NKVTS kartla i UEVO-studien ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten gjennom en spørreundersøkelse besvart av totalt 9 240 elever i ungdomsskolen (Hafstad & Augusti, 2019). I tillegg til spørsmål om voldserfaringer ble ungdommene spurt om de opplevde restriksjoner fra sine foreldre rundt valg av venner, fritidsinteresser, utdanning og kjæreste. Ungdommene ble også bedt om å ta stilling til påstander om de måtte ha følge av foreldre eller eldre søsken på fritiden, om noen hjemme sjekket eiendeler og/eller rommet deres, samt om noen fulgte med på dem på mobiltelefonen og sosiale medier.

Friberg og Bjørnset publiserte i 2019 en studie om foreldreskap og sosial kontroll blant innvandrede familier med særlig søkelys på Pakistan, Somalia og Sri Lanka, men også Norge og ulike regioninndelinger var med i studien (Vest-Europa, Øst-Europa, Latin-Amerika, Midtøsten og Nord-Afrika, Afrika sør for Sahara, Øst-, Sør- og Sørøst-Asia). Studien bygger både på kvantitative og kvalitative data. Den kvantitative delen var basert på en spørreundersøkelse fra 2016 (relatert til prosjektet Children of Immigrants Longitudinal Study in Norway (CILS-NOR)), som var rettet mot alle elever på første trinn av videregående skole i Oslo og Akershus samt utvalgte skoler i Drammen. I alt deltok 7 627 elever i undersøkelsen. Den kvalitative delen besto av intervjuer med foreldre,

ungdom / unge voksne og personer i hjelpeapparatet. Studien baserte seg på selvrapporterte svar fra ungdommene om både egne og foreldrenes holdninger til seksualitet og kjønnsroller samt opplevde begrensninger fra foreldrene i deres sosiale liv. For å undersøke foreldrenes aktive utøvelse av kontroll ble ungdommene bedt om å ta stilling til to utsagn om foreldrerestriksjoner: «Jeg får sjelden lov til å være sammen med venner på fritiden» og «Foreldrene mine vil ikke at jeg skal være sammen med noen av det motsatte kjønn på fritiden, uten at det er voksne til stede». Rundt holdninger ble ungdommene bedt om å svare på hva de tror foreldrene mener, og hva de selv mener, om sex før ekteskapet, homofili og at henholdsvis jenter og gutter på videregående skole har kjæreste.

Smette et al. (2021) har i artikkelen «Foreldrerestriksjoner blant minoritets-ungdom: Omfang og mønstre i og utenfor skolen» brukt data fra Ung i Oslo 2018 for å undersøke både omfanget av og motivene bak det de beskriver som restriktive foreldrepraksiser. Undersøkelsen ble gjennomført på ungdomsskoler og videregående skoler i Oslo, der om lag 35 prosent av deltakerne hadde minoritetsbakgrunn (begge foreldrene født i utlandet). Deltakerne ble bedt om å oppgi hvor restriktive foreldrene var når det gjaldt relasjoner til jevnaldrende på fritiden og rundt ulike skoleaktiviteter som kunne tenkes å utfordre konservative kjønns- og seksualitetsnormer.

Proba gjennomførte i 2021 en studie på oppdrag for IMDi der formålet var både å drøfte hvordan begrepet «sosial kontroll» kan defineres, og å gjennomføre en omfangsstudie om negativ sosial kontroll blant ungdom i Norge. Omfangsstudien omfattet 3 361 elever på vg1 og vg2 fra i alt 49 videregående skoler strategisk utvalgt fra hele landet. I tillegg ble svar fra Ungdata-undersøkelsene i 2020–2022 om foreldrerestriksjoner benyttet i analysene. Probas undersøkelse inneholdt spørsmål om restriksjoner på en rekke områder, som deltakelse i skoleaktiviteter, deltakelse i fritidsaktiviteter, vennskap, parforhold og seksualitet og tros- og meningsfrihet. Undersøkelsen inneholdt også spørsmål om utsatthet for ulike reaksjoner, som trusler og straff. Enkelte spørsmål var kun rettet til unge med innvandrerbakgrunn og handlet om hvorvidt de hadde opplevd å bli sendt til utlandet mot sin vilje, og også om dette var noe de var redde for at kunne skje.

Basert på den samme studien fra 2016 (CILS-NOR) som Friberg og Bjørnset (2019) baserte seg på, publiserte Friberg og Sterri i 2023 en rapport som kartla hvordan foreldrerestriksjoner i ungdomstiden spilte inn på integreringsutfall i overgangen til voksenlivet. Svarene fra surveyen i 2016 ble koblet til registeropplysninger om hvordan det hadde gått med deltakerne i utdanning og arbeidsliv, 5–6 år etter at de hadde deltatt i studien. Forfatterne skiller her mellom begrepene «foreldreinvolvering», målt ut fra utsagnene «Foreldrene mine vil alltid vite hvor jeg er» og «Foreldrene mine vil alltid vite hvem jeg er sammen med», og «foreldrerestriksjoner», målt ut fra utsagnene «Jeg får sjelden lov til å være sammen med venner på fritiden», «Jeg får sjelden være med på klassefester, bursdager og liknende» og «Foreldrene mine vil ikke at jeg

skal være sammen med noen av det motsatte kjønn på fritiden uten at voksne passer på». Integreringsutfall ble målt ut fra om deltakerne hadde fullført videregående skole, var tatt opp i høyere utdanning, sto utenfor både arbeidslivet og høyere utdanning, mottok sosialhjelp og om de var gift og/eller hadde fått barn.

Hvilke typer foreldrerestriksjoner måler studiene?

Hva som regnes som legitim og illegitim foreldrekontroll, må forstås både ut fra en historisk og en samfunnsmessig kontekst, der ulike land opererer med ulike forståelser og praksiser. I Norge er forståelser av streng foreldrekontroll forankret i noen grunnleggende premisser for velferdsstaten, slik som kjønnslikestilling og selvbestemmelse (Smette et al., 2021). Barns mulighet til medvirkning og medbestemmelse (ved økende alder), slik det er nedfelt både i grunnloven, barneloven og FNs barnekonvensjon, har også hatt stor betydning for forståelsen av barns posisjon i familien og det øvrige samfunnet, som autonome individer. Dette har i stor grad vært bakgrunn for myndighetenes forståelse av og bekymring for begrensninger i barn og unges hverdagsliv og deltakelse. Det er også ut fra en slik forståelse at indikatorer for å undersøke foreldrerestriksjoner har blitt utviklet.

Som vist i gjennomgangen over måler omfangsstudiene gjerne foreldrerestriksjoner med utgangspunkt i påstander om hvorvidt deltakerne får velge selv på ulike områder i livet som anses som viktige for barn og unges sosiale inkludering blant jevnaldrende og mulighet til å ta del i det som anses som et «vanlig» ungdomsliv i Norge. Flere av indikatorene er basert på tidligere omfangsstudier fra blant annet Sverige (Socialstyrelsen, 2007; Jernbro & Jansson, 2017) eller utviklet i samråd med fagpersoner (Hafstad & Augusti, 2019). Alle studiene tar for seg restriksjoner rundt fritid og vennskap, mens Smette et al. (2021) og Proba (2021) også inkluderer begrensninger i deltakelse på skoleaktiviteter. Hafstad og Augusti (2019) inkluderer videre restriksjoner når det gjelder mobiltelefon og internett samt kontroll av rom, vesker og lignende. Flere av studiene bruker også det å selv få velge egen utdanning som indikator på foreldrekontroll (Hafstad & Augusti, 2019; Proba, 2021). Spørsmål om kjærlighet og seksualitet blir dekket i de fleste studiene, med unntak av Friberg og Sterri (2023), som kun kartlegger om deltakerne får lov til å være sammen med noen av det motsatte kjønn på fritiden uten at voksne er til stede.

Funn i de ovennevnte studiene samsvarer i stor grad og viser at de aller fleste barn og unge, både i majoritets- og minoritetsbefolkningen, får bestemme selv når det gjelder viktige områder i deres liv. Likevel er det en liten andel som opplever strenge restriksjoner fra sine foreldre på noen områder, særlig rundt kjærlighet og seksualitet. Vi vil gå nærmere inn på de ulike områdene under.

Fritidsaktiviteter og omgang med venner på fritiden

Friberg og Bjørnset (2019) finner at også i de gruppene som forfatterne omtaler som «de mest konservative gruppene», rapporterer majoriteten av ungdommene at de får lov til å være sammen med venner på fritiden, og at det er akseptabelt for foreldrene at de omgås unge av motsatt kjønn. Samtidig viser studien at en betydelig andel i enkelte grupper opplever strenge foreldre-restriksjoner og omfattende sosial kontroll. Blant ungdom (i alderen 16–17 år) fra Somalia og Pakistan oppgir om lag to av ti at det stemmer ganske eller veldig godt at de ikke får lov til å være sammen med venner på fritiden. Når det gjelder restriksjoner fra foreldre rundt det å være sammen med venner av det motsatte kjønn, oppgir 29 prosent av jentene fra Pakistan at dette stemmer ganske eller veldig godt for dem. Blant jenter fra Somalia er andelen 23 prosent og for jenter fra Sri Lanka gjelder dette 20 prosent. Blant guttene fra de samme landene var det også en del som svarte at utsagnene stemte for dem, men andelen ligger noe lavere enn for jentene. Når det gjelder jenter og gutter med foreldre fra Norge, var det om lag 5 prosent blant begge kjønn som ikke fikk være sammen med venner av motsatt kjønn.

Hafstad og Augusti (2019) fant også at det store flertallet av ungdommene fikk være sammen med venner på fritiden og fikk velge fritidsinteresser selv. Her svarte 3 prosent at disse påstandene ikke stemte for dem. På spørsmålet som handlet om å bli fulgt til fritidsaktiviteter, var det likevel flere (7 prosent) som svarte at de må ha med seg foreldre eller søsken på slike aktiviteter. Her er det verdt å merke seg at studien omfatter barn ned til 12 år, og at deltakerne dermed er yngre enn i enkelte av de andre studiene. På spørsmålet er det samtidig en tydelig forskjell mellom majoritets- og minoritetsungdom, der både gutter og jenter med foreldre født utenfor Norden oftere oppgir at de må ha med seg følge av foreldre eller søsken på fritidsaktiviteter.

I Probas undersøkelse (2021) oppga henholdsvis 9 og 10 prosent at de ikke fikk lov til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, være på fritidsklubb eller delta i musikk-, danse- eller dramagrupper. Kun 2 prosent oppga at de ikke fikk velge venner selv, og 3 prosent rapporterte at de ikke fikk være sammen med venner av motsatt kjønn på fritiden. Det å være skeiv og det å ha foreldre med innvandrerbakgrunn var det som spilte størst rolle for begrensninger når det gjaldt samvær med venner på fritiden.

I Smette et al. (2021) sin studie kommer det fram at unge med minoritetsbakgrunn oftere enn majoritetsungdom opplever restriksjoner på indikatorene som handlet om å få være ute med venner, overnatte på steder hvor det både er gutter og jenter til stede, og å ha venner av motsatt kjønn. Blant dem som oppga at de opplevde foreldrerestriksjoner på fritiden, fant forfatterne at restriksjonene ble betydelig redusert fra åttende trinn på ungdomsskolen til tredje året på videregående skole for de fleste ungdommene. Samtidig viser studien tydelige kjønnsforskjeller blant minoritetsungdom, der restriksjonene sank ved høyere alder for guttene, men forholdt seg relativt stabile for jentene. Studien

viste eksempelvis at i begynnelsen av tenårene var det om lag halvparten av guttene og 70 prosent av jentene som ikke fikk lov til å overnatte på steder der det både var gutter og jenter, uten at det var foreldre til stede, mens i slutten av tenårene gjaldt dette hver femte gutt og fortsatt over halvparten av jentene.

Kjæreste og seksualitet

Det er på indikatorene som har med kjæreste og seksualitet å gjøre, at de største forskjellene mellom majoritets- og minoritetsungdom kommer til syne. Når Friberg og Bjørnset (2019) spurte ungdommene om både foreldrenes og deres egne holdninger til kjæreste og seksualitet, trodde om lag 40 prosent med foreldre fra Pakistan og 50 prosent med foreldre fra Somalia at foreldrene deres ikke ville akseptert at de hadde kjæreste på videregående. Når det gjaldt spørsmålet om sex utenfor ekteskapet, rapporterte mellom 70 og 80 prosent fra de samme gruppene at foreldrene deres ikke ville akseptert dette. Blant majoritetsungdom rapporterte om lag 1–2 prosent at foreldrene ikke ville akseptere at de hadde kjæreste eller hadde sex utenfor ekteskapet.

I Hafstad og Augusti (2019) oppga 7 prosent av alle deltakerne (12–16 år) at de var ganske eller helt uenige i påstanden «Jeg får selv velge om jeg vil ha kjæreste». Av disse svarte 28 prosent av jentene med minst én forelder født utenfor Europa at de ikke fikk velge å ha kjæreste. Blant guttene var andelen 17 prosent. Til sammenligning gjaldt dette 3 prosent blant ungdom med foreldre født i Norden.

Proba (2021) finner at 5 prosent av deltakerne (16–18 år) trodde at familien ikke ville akseptere en kjæreste. Undersøkelsen inneholdt i tillegg et spørsmål om hva ungdommene trodde at kunne ligge bak at familien ikke vil godta en mulig kjæreste. På dette spørsmålet svarte over halvparten at de trodde at foreldrene ville synes de var for unge, mens en stor andel også trodde at foreldrene ville være redde for at det kunne lede til at de hadde sex. Det var også henholdsvis 11 og 18 prosent som trodde foreldrene ikke ville akseptere sex utenfor ekteskapet eller sex med noen med samme kjønn. Selv om sistnevnte prosentandeler gjaldt alle deltakerne, peker Proba på at disse antagelsene er mer framtreddende blant unge med innvandrerbakgrunn.

Smette et al. (2021) sin studie viser at kjønnsforskjellene mellom minoritetsungdom øker med alder når det gjelder det å få lov til å ha kjæreste. I denne gruppen var det om lag halvparten av jentene og 35 prosent av guttene på ungdomsskolen som svarte at de ikke fikk lov av foreldrene å ha kjæreste. I siste trinn på videregående skole gjelder dette fortsatt halvparten av jentene, mens andelen er sunket 25 prosent blant guttene. Blant elever med majoritetsbakgrunn i samme alder var det nærmest ingen som oppga at de ikke fikk ha kjæreste.

Valg av utdanning og valg av ektefelle

Undersøkelsene til Augusti og Hafstad (2019) og Proba (2021) inneholdt spørsmål om deltakerne får lov til å velge utdanning selv. Probas undersøkelse inneholdt også spørsmål om deltakerne får lov til å velge ektefelle. Indikatorene kan anses som mål på foreldrekontroll som gjelder framtidige valg. De sier dermed ikke nødvendigvis noe om barn og unges sosiale inkludering i hverdagen, men kan si noe om de normene som ungdommene opplever at omgir dem. Vi har derfor valgt å samle disse to indikatorene under ett i presentasjonen. Igjen er det viktig å understreke at svarene kun handler om de unges antagelser om hva foreldrene vil begrense i framtiden.

De aller fleste rapporterer at de både får velge utdanning og ektefelle selv, og det er små forskjeller mellom gutter og jenter og etter landbakgrunn. I Augusti og Hafstad (2019) rapporterer om lag 4 prosent av dem som har foreldre født utenfor Norge og Norden, at de ikke får velge utdanning selv, sammenlignet med 1–2 prosent blant dem som er født i Norge/Norden. Tilsvarende gjelder i Probas (2021) undersøkelse, der kun 2 prosent blant alle deltakerne ikke fikk velge utdanning eller ektefelle selv.

Hvem opplever foreldrerestriksjoner og kontroll?

Det er altså gjennomgående godt dokumentert at flere unge med minoritetsbakgrunn opplever restriksjoner og kontroll fra foreldre sammenlignet med majoritetsungdom. Studiene finner også tydelige kjønnsforskjeller. Smette et al. (2021) finner at det er om lag dobbelt så stor sannsynlighet for at jenter opplever restriksjoner når det gjelder å være sammen med venner på fritiden, sammenlignet med gutter. Friberg og Bjørnset (2019) finner derimot at gutter noe oftere rapporterer om restriksjoner rundt vennskap sammenlignet med jenter. Proba (2021) finner at blant majoritetsungdom er gutter noe mer utsatt for restriksjoner enn jenter. Det er særlig på områder som handler om kjæreste-forhold og seksualitet, at jenter rapporterer om strengere restriksjoner enn gutter (Hafstad & Augusti, 2019; Friberg & Bjørnset, 2019; Smette et al., 2021; Proba, 2021). Jenter med foreldre fra Midtøsten og Nord-Afrika, Somalia og Sør- og Øst-Asia ser ut til å være mer utsatt for slike restriksjoner enn andre ungdommer (Friberg & Bjørnset, 2019; Smette et al., 2021). Barn og unge som selv har innvandret, ser ut til å ha større risiko for å oppleve foreldrerestriksjoner enn de som er født i Norge (Friberg & Bjørnset, 2019).

Når det gjelder landbakgrunn, fant Friberg og Bjørnset (2019) tydelige indiksjoner på at ungdom med foreldre fra Pakistan, Somalia og Sri Lanka, samt andre land i det globale sør, oppga at foreldrene hadde mer konservative holdninger, særlig til kjærlighet og seksualitet, enn den øvrige befolkningen. Samtidig fant de at den strenge sosiale kontrollen avtok jo lenger foreldrene hadde bodd i Norge. Gjennom kvalitative intervjuer med foreldre fant de at kort botid kunne bety at foreldrene hadde liten kjennskap til tjenesteapparatet og hadde lite nettverk i Norge, noe som gjorde at de opplevde foreldreskapet

i Norge som utfordrende. Dette bidro til at de hadde en sterkere hjemlandsorientering og i stor grad forholdt seg til kulturelle normer fra hjemlandet. Smette et al. (2021) fant på sin side at landbakgrunn hadde relativt liten betydning for omfanget av foreldrerestriksjoner. Samtidig så landbakgrunn ut til å spille en større rolle for at gutter opplevde restriksjoner, enn det gjorde for jenter. Studien tok ikke hensyn til botid.

Religion framstår som en av de mest sentrale variablene for å forklare variasjon i foreldrerestriksjoner. På dette området er det også stort samsvar mellom ulike studier. Friberg og Bjørnset (2019) finner at graden av foreldrenes kulturelle orientering mot hjemlandet, hvor viktig de ser på religion som, og det å oppgi en annen religion enn kristendommen er faktorer som påvirker i hvor stor grad ungdommene rapporterer å oppleve strenge foreldrerestriksjoner. Tilsvarende viser Smette et al. (2021) at de som tilhører en muslimsk eller hinduistisk trosretning, opplever betydelig flere restriksjoner enn de som oppgir at de ikke tilhører en religion. Samtidig finner de at det ikke nødvendigvis bare er hvilken religion man tilhører, som spiller en rolle, men også graden av religiøsitet og i hvilken grad religionen styrer hverdagslivet. Særlig for jenter spiller dette en rolle, og også kristne jenter opplevde, i likhet med muslimske jenter, større grad av foreldrerestriksjon rundt samvær med venner på fritiden enn ikke-religiøse. Når det gjaldt restriksjoner rundt skoleaktiviteter, var det kun tilknytning til islam og grad av religiøsitet som bidro til å forklare restriksjoner. Foreldrerestriksjoner knyttet til kjærlighet og seksualitet relateres særlig til konservative kjønnsnormer og krav til kyskheter som er å finne i strengt religiøse miljøer (Friberg & Bjørnset, 2019; Smette et al., 2021). Dette samsvarer også med Proba (2021), som finner at både de som oppgir å være muslimer og kristne og at religionen er viktig for dem, opplever større grad av restriksjoner rundt kjæresteforhold og seksualitet enn ikke-religiøse.

Få studier har sett på i hvilken grad skeive opplever restriksjoner og kontroll fra foreldrene. Eggebø et al. (2018) har undersøkt levekår blant skeive med innvandrerbakgrunn og fant at en stor andel opplever å måtte skjule sin legning for familien i frykt for hvilke negative konsekvenser det kunne føre med seg. I en kvalitativ studie fant Mathisen (2024) at mange av deltakerne opplevde direkte press om å passe inn i heteronormen, for eksempel press om å passe inn i hvordan man skal være og oppføre seg som jente eller gutt, inkludert hvordan man skal kle og føre seg. Dette gjaldt særlig unge transpersoner. Proba (2021) fant at skeive er en gruppe som er særlig utsatt for sosial kontroll. Skeive opplever høyere grad av sosial kontroll enn andre både når det gjelder skoleaktiviteter, vennskap og fritidsaktiviteter, samt mulighet til å velge utdanning og framtidig livspartner. Skeive rapporterte også oftere at de ble utsatt for reaksjoner, trusler og straff. Dette kan ses i sammenheng med rapporter om vold og overgrep blant unge mer generelt, der skeive i større grad enn andre blir utsatt for samtlige former for vold og overgrep (Hafstad & Augusti, 2019; Frøyland et al., 2023).

Sist har studier kartlagt hvilken rolle sosial bakgrunn, skoleprestasjoner og bosted har for graden av foreldrerestriksjoner. Friberg og Bjørnset (2019) fant at sosioøkonomisk status spilte en svak rolle for foreldrerestriksjoner, mens Smette et al. (2021) fant at verken dette eller fars tilknytning til arbeidslivet i særlig grad forklarte variasjon i sannsynlighet for foreldrerestriksjoner. Friberg og Bjørnset (2019) fant at ungdom med gode karakterer i skolen rapporterte om færre foreldrerestriksjoner enn unge med dårlige karakterer. De fant også at oppvekstsituasjon, som å vokse opp med bare én forelder og samtidig ha mange søsken, kunne spille en rolle for omfanget av restriksjoner. Når det gjelder nabolag, oppga de som opplevde det som utrygt å være ute i nabolaget, også flere foreldrerestriksjoner rundt samvær med venner på fritiden (Smette et al., 2021).

Konsekvenser av strenge foreldrerestriksjoner

Studier har også undersøkt hvilke konsekvenser foreldrerestriksjoner kan få for de unges liv. Friberg og Bjørnset (2019) fant at for dem som rapporterte om opplevde foreldrerestriksjoner, var dette forbundet med lavere deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter (som ikke var knyttet til religiøst organiserte aktiviteter), særlig for jenter. De fant også en klar sammenheng mellom foreldrerestriksjoner og psykiske helseplager og lav selvtillit. Noen rapporterer samtidig at de lever i strid med foreldrenes ønsker, for eksempel når det gjelder å ha kjæreste, og lever såkalte dobbeltliv (Friberg & Bjørnset, 2019).

Friberg og Sterri (2023) har undersøkt hvilke konsekvenser sosial kontroll fra foreldre kan ha for ungdom med innvandrerbakgrunn og deres integrering på lengre sikt. Det de omtaler som foreldreinvolvering, var forbundet med positive utfall. At foreldrene fulgte opp barna ved at de visste hvem de var sammen med, og hvor de var, hadde positiv sammenheng med for eksempel å fullføre videregående skole. Foreldrerestriksjoner i form av å ikke få delta i bursdager, klassefester eller være med venner på fritiden var forbundet med negative utfall, som frafall fra videregående skole og økt bruk av sosialhjelp, og dette gjaldt særlig jenter. De som opplevde strenge foreldrerestriksjoner, hadde også høyere sannsynlighet for å være gift og ha barn fem til seks år etter videregående.

Voldserfaringer og foreldrerestriksjoner

Det har vært gjennomført flere norske omfangsundersøkelser om unges erfaringer med vold og overgrep gjennom oppveksten. Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold har samtidig kun vært kartlagt basert på data fra UEVO-studien fra NKVTS (Hafstad & Augusti, 2019). Vi vil kort innlede med å gjengi hovedfunn om utsatthet for vold fra foreldre fra UngVold-studien, som dette notatet er basert på. Vi vil særlig gjøre rede for det analytiske skillet mellom mildere former for vold fra foreldre og grov vold. Deretter utdyper vi om

funnene fra UEVO-studien om sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold.

UngVold-undersøkelsene fra 2007, 2015 og 2023 har vist at en betydelig andel barn og unge har vært utsatt for vold fra foreldre i løpet av oppveksten (Frøyland et al., 2023). Over tid har omfanget av den mildere volden samtidig vært synkende (fra 25 prosent i 2007 til 16 prosent i 2023) mens den grove volden har holdt seg stabil til svakt økende (fra 5 prosent i 2007 til 7 prosent i 2023).

I en artikkel basert på data fra UngVold undersøker Løvgren et al. (2017) endringene i mild og grov vold fra foreldre mellom 2007 og 2015 og diskuterer hvorvidt det er en sammenheng mellom endringer i barn og unges oppvekstsvilkår, særlig med tanke på myndighetenes forebyggende innsatser, og endringene i mild og grov vold fra foreldre som kommer fram i studien. I sammenheng med dette diskuterer forfatterne bakgrunnen for inndelingen i mild og grov vold, hva hensikten med inndelingen er, og hvordan den skal forstås i relasjon til både juridiske forståelser av vold og hvordan volden som utøves, kan oppleves ulikt og få ulike konsekvenser for dem det gjelder. Hensikten er, slik forfatterne beskriver det, å gi et mer detaljert bilde av utviklingstrekk når det gjelder foreldres voldsbruk. Forfatterne knytter nedgangen i den mildere volden til endrede foreldreidealer, der det å bruke vold som utløp for frustrasjon i stressede situasjoner eller som del av oppdragelsen i økende grad (fra 90-tallet og fram til i dag) ses som et sterkt normbrudd. Den milde volden fordeler seg mer eller mindre tilfeldig i befolkningen og kan ikke knyttes til livssituasjon, mens den grove volden er mye tydeligere koblet til en vanskelig livssituasjon, relatert til rus og psykisk uhelse og til innvandrerbakgrunn. Forfatterne mener at vi her muligens har å gjøre med to ulike fenomener som bør forstås og forebygges på ulike måter. De anser at den milde volden er mulig å bekjempe via holdnings-skapende arbeid, mens kategorien grov vold er mer sammensatt. Her mener forfatterne at den grove volden som skyldes normer og familietradisjoner knyttet til streng oppdragelsespraksis, trolig også kan forebygges via holdningskampanjer. Den grove volden som skyldes en vanskelig livssituasjon eksempelvis i sammenheng med dårlig økonomi, psykisk uhelse eller rus, handler derimot om noe annet enn holdninger og må derfor forebygges med andre typer tiltak enn holdningskampanjer.

Det er flere grupper av unge som framstår som spesielt risikoutsatt for en eller flere former for vold fra foreldre i UngVold-studien (Frøyland et al., 2023). Når det gjaldt risiko for vold i familien, var både gutter og jenter utsatt i omtrent samme omfang. Rapporten viste at skeive unge og unge med nedsatt funksjonsevne var to særlig utsatte grupper. Det samme gjaldt unge som hadde vokst opp i særlig utsatte familiesituasjoner preget av rusproblemer, psykiske helseproblemer og med foreldre som hadde sittet i fengsel. Det var også en sammenheng mellom færre sosioøkonomiske ressurser og å være utsatt for vold i familien. Til sist fant forfatterne at unge med foreldre fra land utenfor

Europa, Nord-Amerika og Oseania oftere rapporterte om (grov) vold i familien. Forfatterne understreker at dette kan henge sammen med at disse ungdommene også er overrepresentert når det gjelder andre utfordrende levekårsforhold, men at dette ikke forklarer alt, og de peker på at vold kan henge sammen med strenge oppdragelsespraksiser.

Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold har kun vært kartlagt basert på data fra UEVO-studien. Hafstad og Augusti (2019) fant, som vist over, at andelen unge som vokser opp med strenge foreldrerestriksjoner, var relativt lav. Samtidig oppga de som opplever stor grad av restriksjoner, også mer både mindre alvorlig og alvorlig fysisk vold fra sine foreldre. Disse funnene ble videre undersøkt og drøftet i et bokkapittel av Augusti og Hafstad (2020). Forfatterne finner her at det er enkelte former for foreldrekontroll som tydeligere henger sammen med vold fra foreldre. De finner ingen sammenheng mellom foreldrekontroll rundt fritidsaktiviteter og vold. Derimot var det en sterk sammenheng mellom fysisk vold og det å oppleve høy grad av kontroll fra foreldrene rundt eiendeler og overvåking på nett og sosiale medier. Denne sammenhengen var tydelig både for majoritets- og minoritetsungdom. Samtidig viste analysen at sammenhengen mellom det å ikke få velge kjæreste og å ha opplevd fysisk og psykisk vold var dobbelt så høy blant ungdom født i Norge og Norden sammenlignet med minoritetsungdom. Det var ingen slik sammenheng mellom ikke å kunne velge kjæreste og vold blant ungdom som hadde foreldre født utenfor Europa. Forfatterne konkluderer i kapittelet med at liten grad av autonomi er forbundet med voldsutsatthet uavhengig av foreldrenes landbakgrunn.

Metode

Analysene i notatet er basert på spørreundersøkelsen UngVold 2023, som ble gjennomført ved et nasjonalt representativt utvalg videregående skoler i Norge våren 2023. Elever fra alle tre klassetrinn i videregående skole deltok. Analyseutvalget i notatet består av svarene fra 15 409 elever. For informasjon om utvalget og gjennomføringen av UngVold 2023, se hovedrapporten fra undersøkelsen (Frøyland et al., 2023).

Notatet belyser omfanget av restriksjoner og kontroll fra foreldre ved hjelp av et spørsmålsbatteri bestående av fem påstander om erfaringer med foreldre-restriksjoner i ulike områder av livet. Deltakerne ble bedt om å vurdere hvor godt de ulike påstandene stemmer med hva de får lov til av sine foreldre, med svaralternativene *stemmer ikke i det hele tatt*, *stemmer litt*, *stemmer godt* og *stemmer svært godt*. Påstandene var:

- Jeg får selv bestemme hvilke venner jeg er sammen med på fritiden
- Jeg får selv bestemme hvilken utdanning jeg vil ta
- Jeg får lov til å ha kjæreste
- Jeg får lov til å ha sex før jeg er gift
- Jeg kommer til å få velge selv hvem jeg skal gifte meg med

Innledningsvis i notatet presenteres svarfrekvensen for de ulike påstandene med alle svaralternativene, før de i videre analyser er kodet slik at de skiller deltakere som svarte at påstandene stemmer litt eller ikke i det hele tatt, fra de øvrige deltakerne. Av språklige og pedagogiske hensyn presenteres påstandene da som at de skiller deltakere som ikke får bestemme selv, fra resten (f.eks. «får ikke bestemme selv hvilken utdanning de vil ta»). Vi har også laget et samlemål som viser hvor mange av de fem påstandene deltakerne oppgir at stemmer litt eller ikke i det hele tatt (*ingen restriksjoner*, *én*, *to* og *tre eller flere restriksjoner*).

Innledende analyser viste at et lite mindretall av deltakerne oppga at de ikke i det hele tatt fikk bestemme selv på alle de fem områdene som ble kartlagt i spørsmålsbatteriet om foreldrerestriksjoner ($n = 73$). En gjennomgang av svarene i den aktuelle gruppen viste stor variasjon i svarmønster og sosial bakgrunn og en del lite sannsynlige sammenhenger med antatt relaterte variabler. Svarene i den aktuelle gruppen hadde også stor innvirkning på resultatene fra analysene, særlig for mindre vanlige restriksjoner. For å unngå at feilaktige eller useriøse svar i denne lille undergruppen påvirket de overordnede konklusjonene i notatet har vi derfor valgt å ekskludere dem fra videre analyser. Vi antar at det blant disse svarene også vil finnes unge som faktisk vokser opp med veldig strenge restriksjoner fra sine foreldre, men vi har dessverre ikke klart å finne en god måte å skille dem fra det som med stor sannsynlighet er useriøse besvarelser.

En sentral målsetting i notatet har vært å beskrive sammenhengen mellom å oppleve strenge foreldrerestriksjoner og utsatthet for vold i hjemmet. For å kartlegge vold i hjemmet har vi valgt å bruke et mål utviklet i forbindelse med hovedrapporten fra UngVold-undersøkelsen. Målet deler utvalget inn etter om de i løpet av livet har vært utsatt for minst ett tilfelle av grov fysisk vold fra en forelder (f.eks. slag med knyttneve), om de har vært utsatt for mildere former for fysisk vold (f.eks. å ha blitt slått med flat hånd), men ikke grov vold, om de har vært utsatt for gjentatte psykiske krenkelser (f.eks. minst månedlig å ha bli skjelt ut), men ikke fysisk vold eller ikke har vært utsatt for noen form for vold fra foreldrene. I notatet bruker vi også målet slik at det skiller unge som har vært utsatt for noen form for vold fra foreldre, fra resten av deltakerne.

Både for omfanget av foreldrerestriksjoner og for sammenhengen mellom restriksjoner og vold kartlegger vi hvordan fordelingen varierer mellom ulike grupper av unge, beskrevet i detalj under. Deler av teksten er hentet fra hovedrapporten fra UngVold-undersøkelsen (Frøyland et al., 2023).

Kjønn viser forskjeller mellom jenter og gutter. Spørreskjemaet inneholdt også en tredje kjønnskategori: *annen kjønnsidentitet*. Antallet deltakere som krysset av for dette svaralternativet, var for lavt til at det er mulig å bruke det separat i analysene (1,3 %, $n = 197$). Fordelinger etter kjønn viser derfor kun til jenter og gutter. Deltakere som har svart *annen kjønnsidentitet*, inngår imidlertid når det oppgis totaltall i utvalget.

Alder viser deltakerens alder, med alternativene 16 år, 17 år og 18–19 år. Deltakere eldre enn 19 år er ekskludert fra analysene.

Sosioøkonomisk status (SØS) er et samlemål bestående av informasjon om mors og fars utdanning, antall bøker i hjemmet og fire spørsmål om materielle ressurser i hjemmet, hentet fra Family Affluence Scale (Currie et al., 2008). Det endelige målet varierer fra 0 til 100. Ut fra dette ble deltakerne rangert og delt inn i tre like store grupper basert på skåren de fikk: *lav SØS*, *middels SØS* og *høy SØS*. Målet er presentert i detalj i tidligere publikasjoner (Bakken et al., 2016).

Seksuell orientering viser svarene på spørsmålet «Det finnes et mangfold av seksuelle orienteringer. Hvilken av de under passer best for deg?», med svaralternativene *heterofil* (84,4 %, $n = 11\,698$), *homofil/lesbisk* (1,1 %, $n = 151$), *bifil* (4,9 %, $n = 686$), *skeiv* (0,8 %, $n = 106$), *panfil* (1,1 %, $n = 150$), *aseksuell* (0,8 %, $n = 107$), *annet* (0,7 %, $n = 96$), *usikker/søkende* (3,1 %, $n = 428$) og *ønsker ikke svare* (3,2 %, $n = 441$). I forbindelse med arbeidet med hovedrapporten fra undersøkelsen konkluderte vi med at kun heterofil var mulig å inkludere i de videre analysene som en egen kategori, mens det måtte lages en samlekategori for annen seksuell orientering bestående av samtlige av de resterende alternativene. Deltakere som oppga at de ikke ønsket å svare, ble kodet som ikke å ha besvart spørsmålet.

Foreldres landbakgrunn måler foreldrenes fødeland etter verdensdel. Deltakerne er primært plassert etter mors fødeland, dernest fars, eventuelt eget fødeland om det ikke fantes opplysninger om verken mor eller far. Målet ble kategorisert så det skiller deltakere som henholdsvis har foreldre født i Norge og andre nordiske land, resten av Europa, Nord-Amerika eller Oseania og resten av verden.

Religion viser svarene på spørsmålet «Hvilken religion eller trosretning tilhører du?», med svaralternativene *jeg tilhører ingen religion eller trosretning* (46,1 %, $n = 7\,013$), *kristendommen* (42,8 %, $n = 6\,511$), *islam* (7,8 %, $n = 1\,186$), *buddhisme* (0,8 %, $n = 116$), *hinduisme* (0,5 %, $n = 79$) og *annet* (2,0 %, $n = 303$). I analysene er de tre første kategoriene beholdt som egne grupper, mens *buddhisme* og *hinduisme* er kodet sammen med *annet*.

Religionens betydning viser svarene på spørsmålet «Hvor mye betyr religion for hvordan du lever ditt liv til daglig?», med svaralternativene *religion har ingen betydning for hvordan jeg lever livet mitt* (61,2 %, $n = 9\,287$), *religion betyr lite for hvordan jeg lever i hverdagen* (25,8 %, $n = 3\,916$), *religion betyr ganske mye for hvordan jeg lever i hverdagen* (7,8 %, $n = 1\,191$), og *det er svært viktig* (5,2 %, $n = 789$). I videre analyser skiller målet mellom deltakere som mener religion betyr ganske eller svært mye, fra resten av deltakerne.

Tabell 1 viser fordelingen for de ulike bakgrunnsvariablene.

Tabell 1 Bakgrunnsvariabler som brukes i analysene i notatet. Prosent og antall.

	%	n
<i>Kjønn</i>		
Jente	52,5	7 939
Gutt	47,5	7 181
<i>Alder</i>		
16 år	30,2	4 632
17 år	36,6	5 615
18–19 år	33,2	5 089
<i>Sosioøkonomisk status (SØS)</i>		
Lav SØS	33,5	4 797
Middels SØS	32,2	4 605
Høy SØS	34,3	4 906
<i>Seksuell orientering</i>		
Heterofil	87,2	11 698
Annen seksuell orientering	12,8	1 724
<i>Foreldres landbakgrunn</i>		
Norge og andre nordiske land	80,0	12 226
Europa, Nord-Amerika og Oseania	6,9	1 058
Resten av verden	13,1	2 005
<i>Religion</i>		
Ingen religion	46,1	7 013
Kristendommen	42,8	6 511
Islam	7,8	1 186
Annet	3,3	498
<i>Religionens betydning</i>		
Religion har ingen/liten betydning	87,0	13 203
Religion betyr ganske/svært mye	13,0	1 980

Kilde: UngVold 2023

I tillegg til variasjon i foreldrerestriksjoner mellom ulike grupper av unge kartlegger notatet sammenhengen mellom restriksjoner og manglende sosial deltakelse i ulike områder av livet. Å **ikke delta i fritidsaktiviteter** er kartlagt ved hjelp av tre spørsmål om hvor ofte man vanligvis deltar i tre ulike former for fritidsaktiviteter: «Trener eller konkurrerer i et idrettslag», «Er på fritidsklubb, ungdomshus eller ungdomsklubb» og «Er med i en annen organisasjon, lag eller forening». Variabelen skiller deltakere som aldri er med på slike aktiviteter, fra resten av deltakerne. Det å **ikke ha nære venner** er kartlagt gjennom spørsmålet «Hvor mange venner har du som du kan stole på og betro deg til?». Variabelen skiller deltakere som ikke har noen slike venner, fra resten av deltakerne. Ved hjelp av spørsmålet «Hvor mange venner har du som du kan gjøre ting sammen med, men som du ikke kan betro deg til?» kartlegger vi det å **ikke ha venner å være med**, hvor vi skiller deltakere som oppgir ikke å ha noen

slike venner, fra resten av deltakerne. Sist skiller vi deltakere som **ikke har hatt kjæreste** etter at de startet på ungdomsskolen, fra resten av deltakerne.

Sist inneholder notatet analyser av sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og ulike helseutfordringer. **Depressivt stemningsleie** (1–4) ble målt ved hjelp av en kortversjon (HSCL-5) av skalaen Hopkins Symptom Checklist (Derogatis et al., 1974). I spørreskjemaet ble deltakerne bedt om å angi om de i løpet av den siste uka hadde vært plaget av ulike symptomer på depresjon og nedstemthet (f.eks. «følt deg engstelig», «bekymret deg for mye om ting»), med svaralternativene *ikke plaget i det hele tatt*, *litt plaget*, *ganske mye plaget* og *veldig mye plaget*. Målet viser gjennomsnittsverdien på de fem påstandene. **Søvnproblemer** (1–5) ble målt med fire spørsmål om hvor ofte deltakerne i løpet av den siste måneden hadde erfart ulike typer utfordringer med søvn (f.eks. «hatt vanskelig for å sovne om kvelden», «våknet for tidlig og ikke fått sove igjen»), med svaralternativene *aldri*, *av og til*, *sjelden*, *én gang i uka* og *minst 3 ganger per uke*. Målet viser gjennomsnittsverdien på de fire spørsmålene. **Egenvurdert helse** (1–5) ble målt med ett enkelt spørsmål om hvordan man synes egen helse er («Hvordan synes du helsen din er?»), med svaralternativene *svært god*, *god*, *verken god eller dårlig*, *dårlig* og *svært dårlig*.

Analysene i første del av notatet består av frekvenstabeller og bivariate sammenhenger som viser omfanget av foreldrekontroll i ulike områder av livet og hvordan dette varierer mellom grupper av unge. I teksten beskriver vi også funn fra multivariate logistiske regresjonsanalyser, med de ulike formene for foreldrekontroll som avhengig variabel. De fullstendige analysene gjengis i vedlegget til sist i notatet. Andre del av notatet består av bivariate analyser som kartlegger utsatthet for vold fra foreldrene blant deltakere som oppgir sterk grad av foreldrekontroll i de ulike områdene av livet, samt hvordan disse sammenhengene varierer mellom ulike grupper. Funn fra multinomiske og ordinære logistiske regresjonsanalyser med vold fra foreldrene som avhengig variabel beskrives i teksten (analysene gjengis i vedlegget til sist i notatet). Siste del av notatet består av lineære regresjonsanalyser med ulike helsemål som avhengig variabel. I en første modell kartlegger vi sammenhengen mellom helsemålene og foreldrerestriksjoner, mens en påfølgende modell viser hvordan disse sammenhengene endrer seg når man kontrollerer for vold fra foreldre.

Restriksjoner og kontroll fra foreldre

I dette kapittelet viser vi deltakernes svar på de ulike påstandene om foreldre-restriksjoner, hvordan disse varierer mellom ulike grupper av unge, og sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og sosial deltakelse på andre områder av livet.

Omfanget av restriksjoner og kontroll fra foreldre

Tabell 2 viser hvor godt deltakerne mener de fem påstandene om foreldre-restriksjoner stemmer med deres liv.

Tabell 2 Svarfrekvens for hvor godt ulike påstander om hva ungdommene får bestemme selv av sine foreldre, stemmer eller ikke. Prosent og antall.

	Stemmer ikke i det hele tatt		Stemmer litt		Stemmer godt		Stemmer svært godt	
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>
Jeg får selv bestemme hvilke venner jeg er sammen med på fritiden	0,4	58	2,9	399	15,9	2 212	80,9	11 279
Jeg får selv bestemme hvilken utdanning jeg vil ta	0,5	63	2,8	394	14,1	1 958	82,7	11 517
Jeg får lov til å ha kjæreste	3,4	477	3,4	469	9,7	1 337	83,5	11 544
Jeg får lov til å ha sex før jeg er gift	7,5	1 034	3,9	531	8,4	1 153	80,2	10 993
Jeg kommer til å få velge selv hvem jeg skal gifte meg med	0,6	78	1,3	185	6,8	947	91,3	12 653

Kilde: UngVold 2023

Et lite mindretall av deltakerne oppgir at påstandene om selv å få bestemme av sine foreldre hvilke venner man er sammen med på fritiden, hvilken utdanning man vil ta, og hvem man skal gifte seg med, ikke stemmer i det hele tatt. Under 1 prosent av deltakerne svarer dette, mens ytterligere 1 til 3 prosent mener påstandene stemmer litt. Flere enn åtte av ti mener det stemmer svært godt at de selv får bestemme om vennskap og utdanning, mens over ni av ti svarer tilsvarende om å velge selv hvem man skal gifte seg med. Å oppleve at man ikke får lov av sine foreldre til å ha kjæreste eller å ha sex før man er gift, er mer vanlig. I overkant av 3 prosent oppgir at påstanden «Jeg får lov til å ha kjæreste» ikke stemmer i det hele tatt, mens ytterligere 3 prosent mener den stemmer litt. 7,5 prosent oppgir at det ikke stemmer i det hele tatt at de får lov til å ha sex før de er gift, mens nesten 4 prosent mener det stemmer litt.

Tabell 3 viser sammenhengen mellom det å svare at ulike påstander om foreldrerestriksjoner ikke stemmer i det hele tatt eller stemmer litt. Tabellen leses horisontalt, slik at eksempelvis første linje viser til andelen blant dem som ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden, som heller ikke får bestemme egen utdanning, ikke får lov til å ha kjæreste eller sex før de er gift og ikke bestemme selv hvem de skal gifte seg med.

Tabell 3 Prosentandel som oppgir at ulike påstander om foreldrerestriksjoner stemmer lite eller ikke i det hele tatt blant dem som svarer tilsvarende om andre påstander. Prosent.

	1 Venner	2 Utdanning	3 Kjæreste	4 Sex	5 Gift
1 Får ikke bestemme venner på fritiden	–	33	42	49	20
2 Får ikke bestemme utdanning	33	–	40	43	23
3 Får ikke lov til å ha kjæreste	20	19	–	85	20
4 Får ikke lov til å ha sex før man er gift	14	12	51	–	14
5 Får ikke velge selv hvem man skal gifte meg med	35	39	74	84	–

Note. ■ > = 60 %; ■ 50–59 %; ■ 40–49 %; ■ 30–39 %; ■ < 30 %. Tabellen leses horisontalt.

Kilde: UngVold 2023

Blant deltakere som ikke får bestemme hvilke venner de er sammen med på fritiden, er det også to av ti som ikke får bestemme hvem de skal gifte seg med, og tre av ti som ikke får bestemme egen utdanning. Til sammenligning var andelen i det fullstendige utvalget under 3 prosent for de to påstandene. Mellom 40 og 50 prosent får heller ikke lov til å ha kjæreste eller å ha sex før de er gift. Andelen blant dem som ikke får bestemme egen utdanning, er relativt like. Det er også en tydelig sammenheng mellom det å ikke få lov til å ha kjæreste og å ikke få lov til å ha sex før man er gift. Hele 85 prosent av dem som ikke får ha kjæreste, får heller ikke lov til å ha sex før de er gift. Derimot er det kun to av ti som opplever restriksjoner knyttet til venner, utdanning og selv å få velge hvem man skal gifte seg med. Tilsvarende svarer halvparten av dem som ikke får ha sex før de er gift, at de heller ikke får lov til å ha kjæreste, mens 12–14 prosent ikke får velge venner, utdanning eller hvem de skal gifte seg med. Til slutt er sammenhengen sterk mellom det å ikke få velge selv hvem man skal gifte seg med, og andre restriksjoner knyttet til kjærlighet og seksualitet, hvor henholdsvis 74 prosent av dem som opplever restriksjoner rundt giftemål, heller ikke får ha kjæreste, mens 84 prosent ikke får ha sex. Over 35 prosent opplever restriksjoner rundt vennskap og utdanning. Samlet viser tabellen at restriksjoner rundt kjærlighet og sex tydelig henger sammen, men samtidig at disse ikke nødvendigvis er knyttet til restriksjoner i andre områder

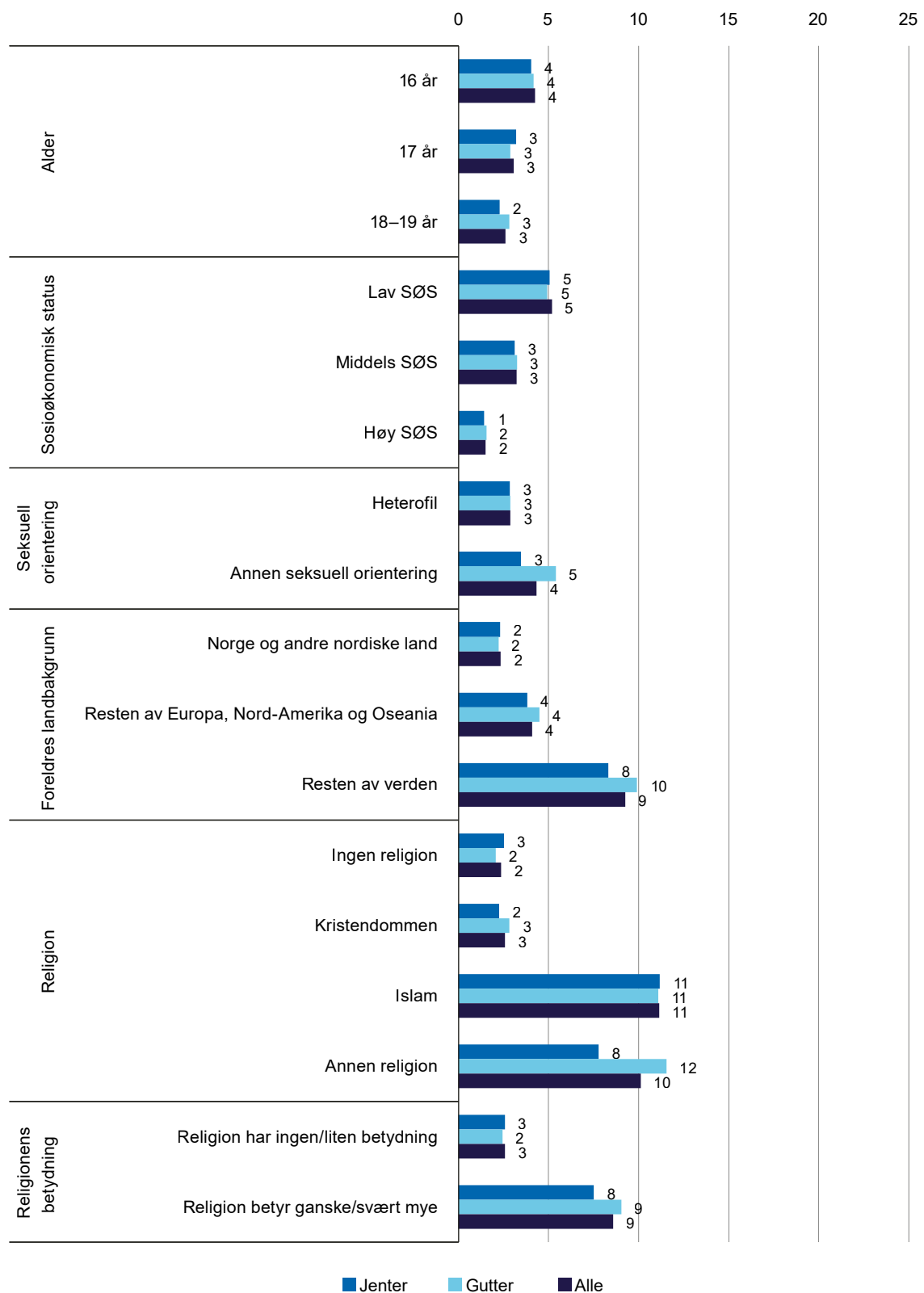
av livet. Opplever man derimot restriksjoner når det gjelder venner, utdanning og giftemål, er sannsynligheten stor for at man også opplever restriksjoner rundt kjæreste og seksualitet.

Omfanget av restriksjoner og kontroll fra foreldre i ulike grupper av unge

Enkelte grupper av unge erfarer langt mer omfattende grad av restriksjoner og kontroll fra foreldrene enn andre. De påfølgende analysene viser hvordan andelen av deltakerne som mener de ulike påstandene om foreldrerestriksjoner ikke stemmer i det hele tatt eller stemmer litt, varierer i ulike grupper. Figurene viser til bivariate sammenhenger, mens resultater fra multivariate regresjonsanalyser presenteres i teksten og i vedlegget til sist i notatet.

Figur 1 viser andelen i ulike grupper av unge som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden.

Figur 1 Prosentandel i ulike grupper som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden.

Note. Alle gruppeforskjeller er statistisk signifikante på nivå $p < 0,001$. Svarene til jenter og gutter skiller seg ikke statistisk signifikant fra hverandre.

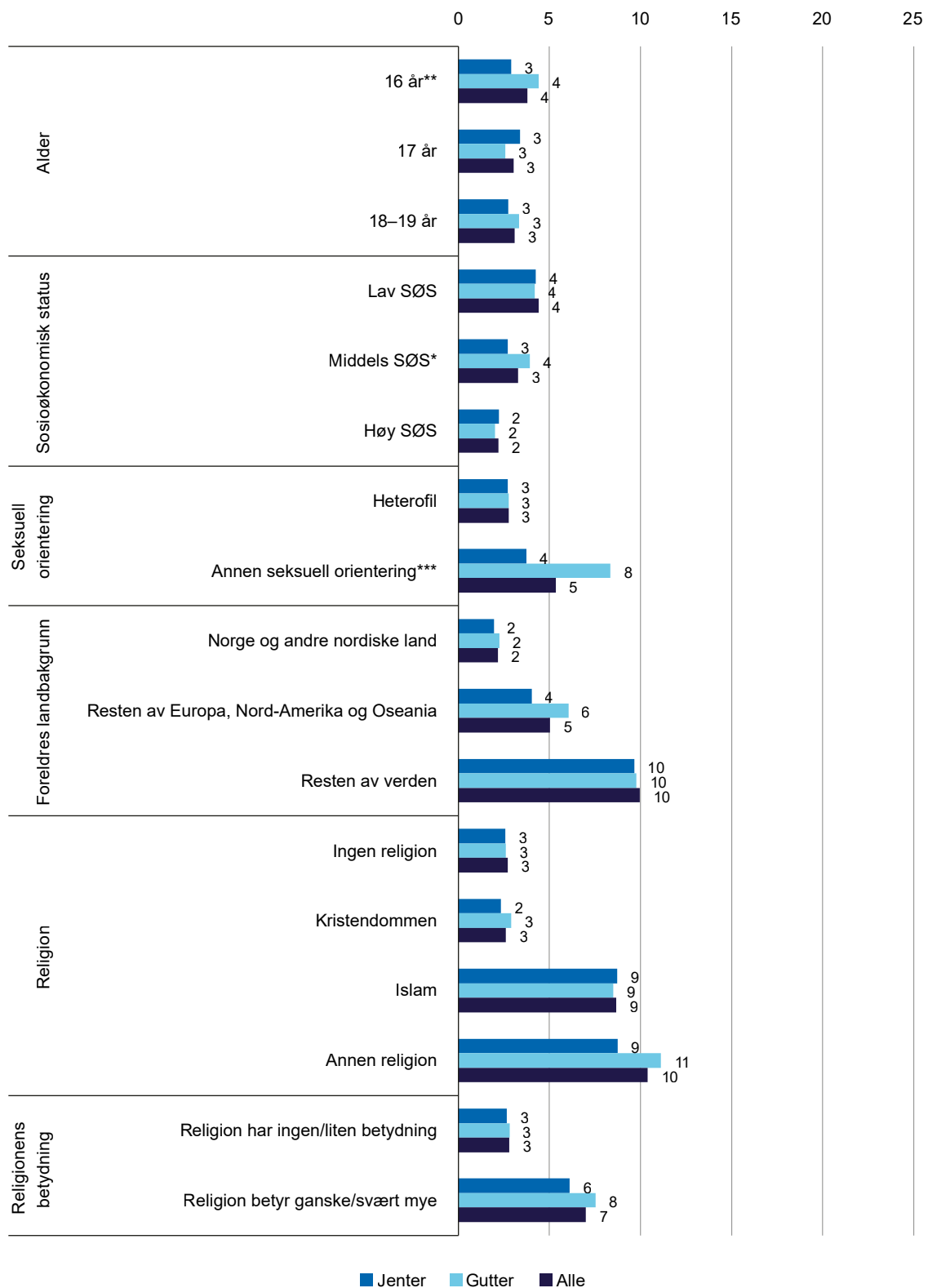
Kilde: UngVold 2023

Samlet oppga 3,3 prosent av utvalget at de ikke selv fikk bestemme hvilke venner de er sammen med på fritiden, fordelt på 3,1 prosent blant jenter og 3,3 prosent blant gutter ($p = 0,629$). Generelt er det små forskjeller mellom jenter og gutter på denne påstanden i alle grupper. Andelen som oppgir at de ikke får bestemme vennene sine, synker noe med alder, men endringen er liten. Noe flere blant dem med lav sosioøkonomisk status får ikke selv bestemme sine venner sammenlignet med dem med høyere status, mens forskjellen mellom heterofile deltakere og dem med en annen seksuell orientering er liten. De største gruppeforskjellene når det gjelder selvbestemmelse rundt venner, er etter foreldres landbakgrunn, religion og religionens betydning. Mens 2 prosent av deltakerne med foreldre født i Norge eller et annet nordisk land oppgir at de ikke får bestemme sine venner, gjelder det samme 9 prosent av dem med foreldre født utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania. Tilsvarende oppgir 2 prosent av deltakerne som ikke tilhører noen religion, og 3 prosent av kristne å ikke få bestemme sine venner, mens det samme gjelder 11 prosent blant deltakere som svarer islam, og 10 prosent for annen religion. Sist svarer 3 prosent av dem som mener religion betyr lite eller ingenting for hvordan de lever sitt liv, at de ikke får bestemme sine venner, mens det samme gjelder 9 prosent blant dem som oppgir at religion betyr ganske eller svært mye.

I multivariate analyser (tabell A1 i vedlegg) er det ikke lenger noen signifikant forskjell mellom unge med lav og middels sosioøkonomisk status, unge med foreldre født i Norge eller Norden og dem med foreldre født ellers i Europa, Nord-Amerika og Oseania samt mellom dem som oppgir ikke å tilhøre noen religion, og kristendommen. Ut over dette består de observerte sammenhengene.

Figur 2 viser andelen i ulike grupper av unge som oppgir at foreldrene ikke vil la dem selv få bestemme hvilken utdanning de vil ta.

Figur 2 Prosentandel i ulike grupper som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvilken utdanning de vil ta.

Note. Forskjell etter alder er ikke statistisk signifikant. Resterende gruppeforskjeller er signifikante på nivå $p < 0,001$. Statistisk signifikante forskjeller mellom jenter og gutter i ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

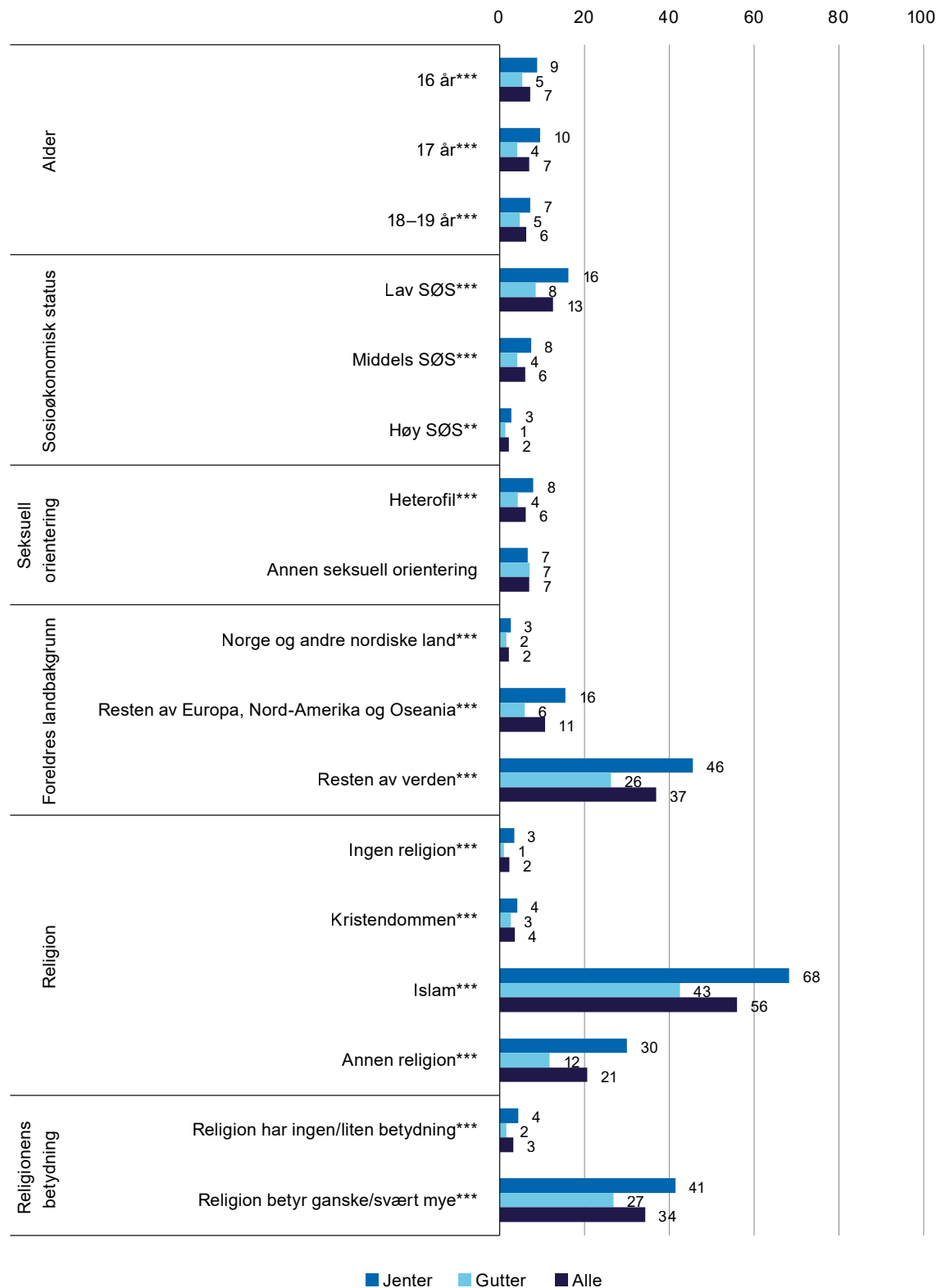
Kilde: UngVold 2023

Andelen som oppga at foreldrene ikke ville la dem bestemme selv hvilken utdanning de ville ta, var lik som for venner, med 3,3 prosent. Blant jenter svarte 3,0 prosent at de ikke får bestemme egen utdanning, mens det samme gjaldt 3,4 blant gutter ($p = 0,212$). Også for utdanning er det små forskjeller etter alder, mens det er en viss tendens til at deltakere med lav sosioøkonomisk status noe oftere oppgir ikke å få bestemme utdanning selv. Unge med en annen seksuell orientering enn heterofil svarer noe oftere at de ikke får bestemme utdanning selv, sammenlignet med heterofile deltakere, særlig blant gutter. Videre peker de samme gruppene seg ut igjen som for venner med større andeler som oppgir foreldrerestriksjoner rundt utdanning: deltakere med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, som oppgir islam eller en annen religion enn kristendommen, og som svarer at religion betyr ganske eller svært mye for hvordan de lever sitt liv.

I multivariate analyser (tabell A2 i vedlegg) består sammenhengene etter seksuell orientering, for foreldres fødeland og for det å tilhøre en annen religion enn kristendommen og islam. De øvrige sammenhengene er ikke lenger signifikante.

Figur 3 viser andelen i ulike grupper av unge som ikke får lov av sine foreldre å ha kjæreste.

Figur 3 Prosentandel i ulike grupper som ikke får lov av sine foreldre til å ha kjæreste.

Note. Forskjeller etter alder og seksuell orientering er ikke statistisk signifikante. Resterende gruppeforskjeller er signifikante på nivå $p < 0,001$. Statistisk signifikante forskjeller mellom jenter og gutter i ulike grupper er merket i figuren (*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

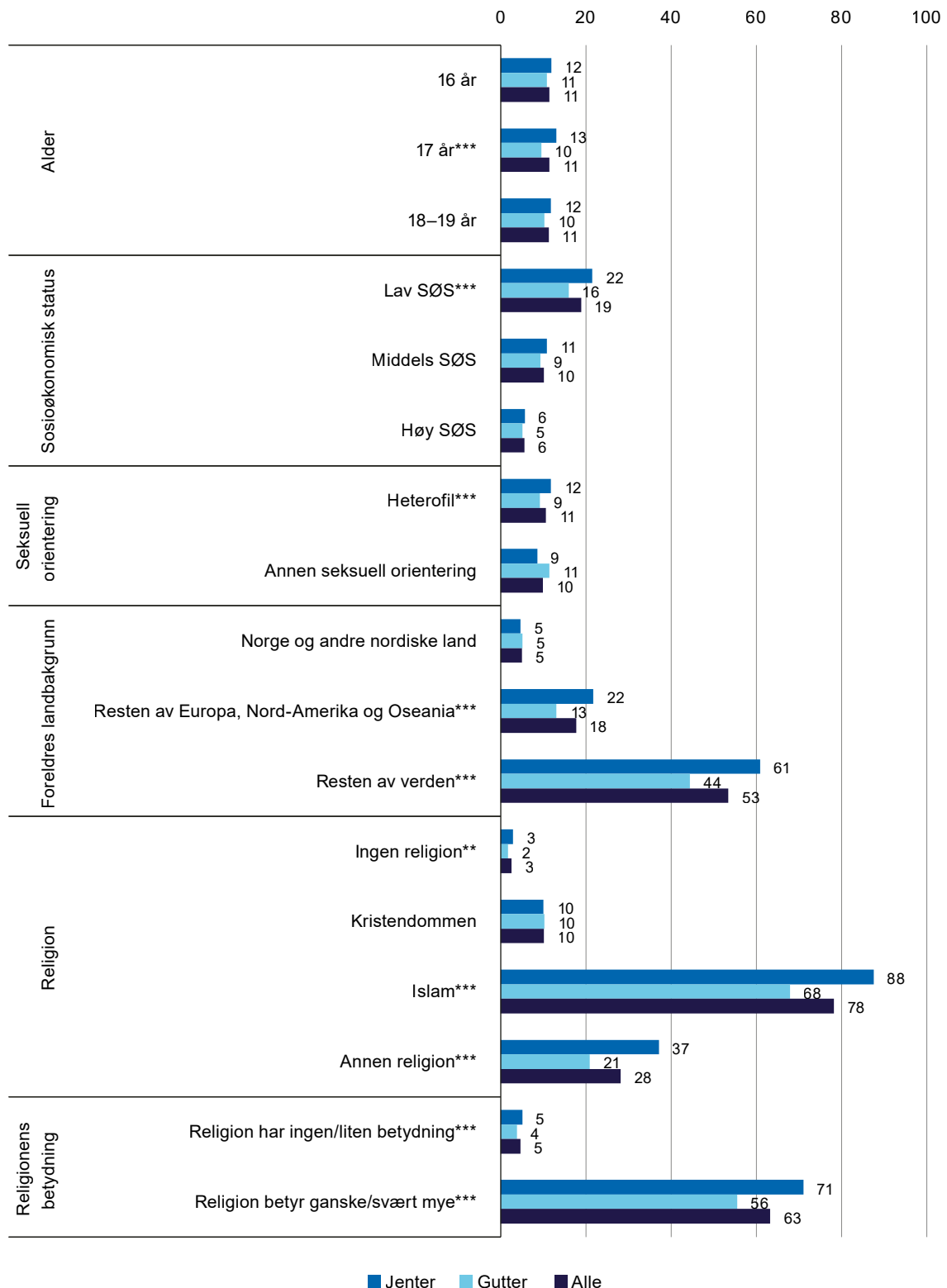
Kilde: UngVold 2023

Den totale andelen i utvalget som ikke får lov av sine foreldre til å ha kjæreste, var i underkant av 7 prosent. Dette er mer vanlig blant jenter enn gutter, med andeler på henholdsvis 8,5 og 4,7 prosent ($p < 0,001$). Andelen endrer seg ikke etter alder. Unge med lav sosioøkonomisk status oppgir oftere restriksjoner fra sine foreldre rundt det å ha kjæreste, både blant jenter og gutter. Det er ingen forskjell mellom unge med ulik seksuell orientering, men gutter med en annen seksuell orientering enn heterofil oppgir oftere enn jenter at de ikke får lov til å ha kjæreste, sammenlignet med heterofile gutter. De største gruppeforskjellene finner vi for foreldres landbakgrunn, religion og religionens betydning, hvor andelen som ikke får lov til å ha kjæreste, er langt høyere blant unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, blant dem som oppgir islam som religion, og blant dem som svarer at religion betyr ganske eller svært mye for hvordan de lever sitt liv. Det er samtidig store kjønnsforskjeller i de aktuelle gruppene, hvor det er langt vanligere at jenter oppgir at de ikke får lov til å ha kjæreste, enn gutter.

Med unntak for at det ikke er noen signifikant forskjell mellom deltakere på 16 og 17 år, mellom dem med lav og middels sosioøkonomisk status samt mellom dem som ikke tilhører noen religion og kristne, holder alle de observerte sammenhengene seg i multivariate analyser (tabell A3 i vedlegg).

Figur 4 viser andelen i ulike grupper av unge som ikke får lov av sine foreldre til å ha sex før ekteskapet.

Figur 4 Prosentandel i ulike grupper som ikke får lov av sine foreldre til å ha sex før de er gift.

Note. Forskjeller etter alder og seksuell orientering er ikke statistisk signifikante. Resterende gruppeforskjeller er signifikante på nivå $p < 0,001$. Statistisk signifikante forskjeller mellom jenter og gutter i ulike grupper er merket i figuren (*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

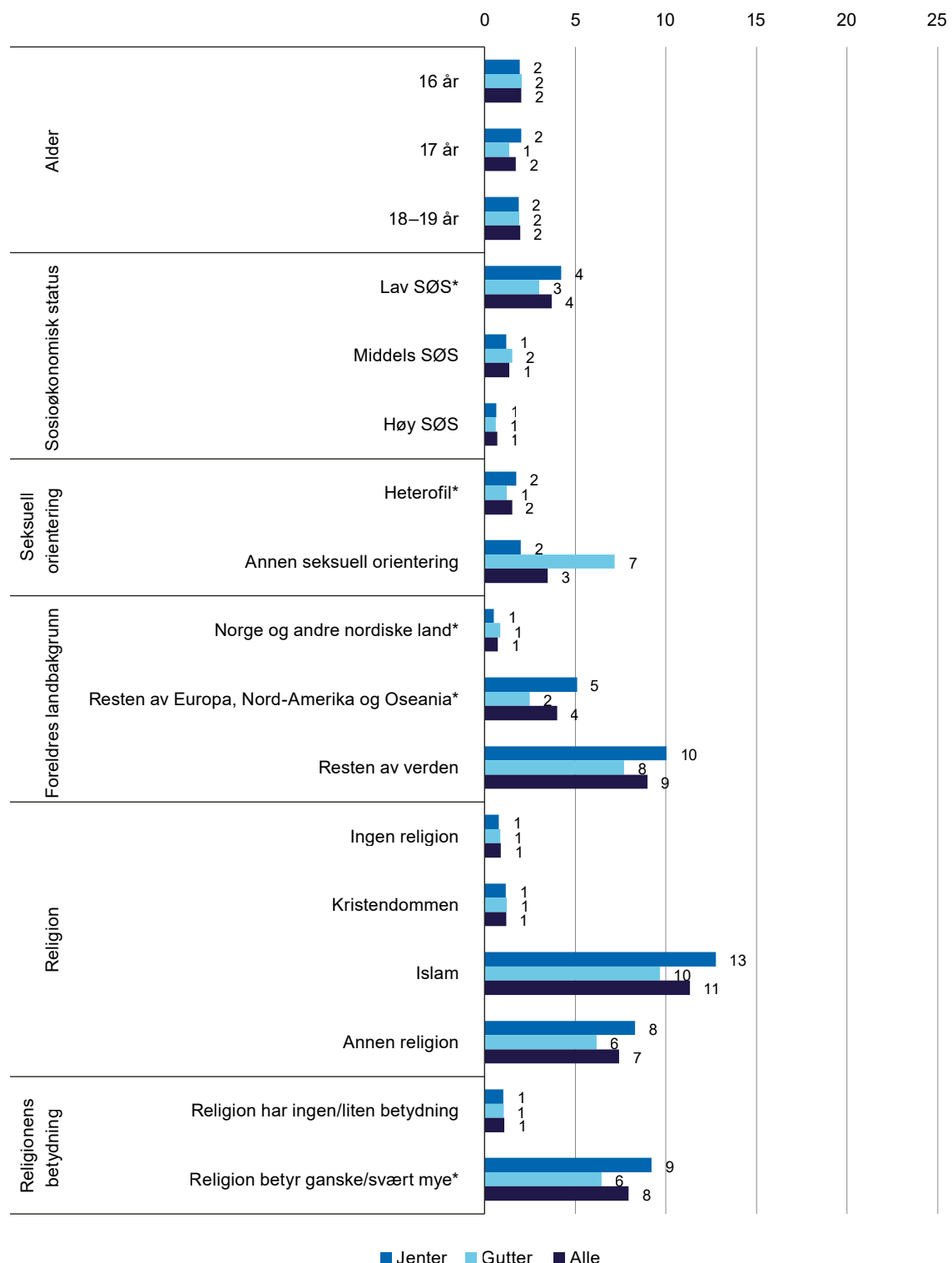
Kilde: UngVold 2023

Samlet oppga i overkant av 11 prosent av utvalget at de ikke får lov av sine foreldre til å ha sex før ekteskapet, med prosentandeler på henholdsvis 12,3 prosent blant jenter og 10,2 prosent blant gutter ($p < 0,001$). Svarfordelingen ligner mye på det å ikke få lov til å ha kjæreste, men med noe høyere tilslutning i tilsvarende grupper som opplevde restriksjoner på dette området. Det er ingen aldersforskjeller eller forskjeller etter seksuell orientering, mens unge med lav sosioøkonomisk status, med foreldre med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, med islam som religion og hvor religionen betyr ganske eller svært mye for hvordan de lever sitt liv, oftere oppgir at de ikke får lov av sine foreldre til å ha sex før ekteskapet. Igjen er tilslutningen til påstanden høyere blant jenter enn blant gutter, men samtidig er det mindre kjønnsforskjeller enn det var for det å få lov til å ha kjæreste.

I multivariate analyser (tabell A4 i vedlegg) er det ingen signifikant forskjell mellom deltakere på 16 og 17 år, mellom dem med lav og middels sosioøkonomisk status samt etter seksuell orientering, men ut over dette er svarene i alle grupper signifikant forskjellige.

Figur 5 viser andelen i ulike grupper av unge som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvem de skal gifte seg med.

Figur 5 Prosentandel i ulike grupper som ikke kommer til å få velge selv hvem de skal gifte seg med.

Note. Forskjeller etter alder og seksuell orientering er ikke statistisk signifikante. Resterende gruppeforskjeller er signifikante på nivå $p < 0,001$. Statistisk signifikante forskjeller mellom jenter og gutter i ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

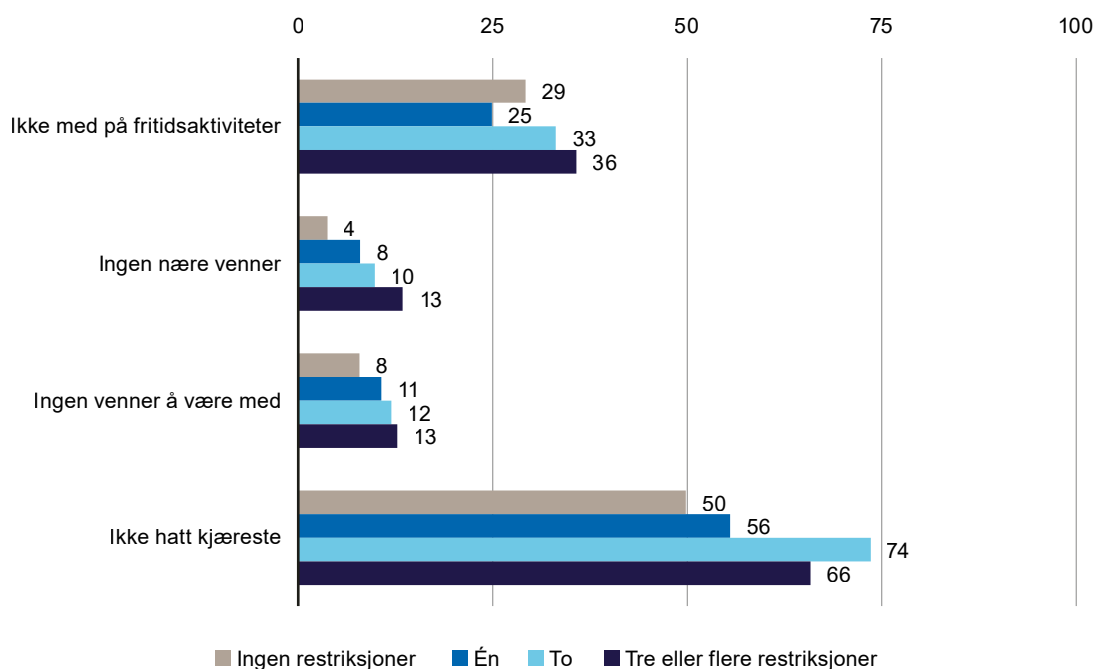
Under 2 prosent av deltakerne oppga at de ikke får bestemme selv hvem de skal gifte seg med. For denne påstanden var det heller ingen kjønnsforskjeller, med prosentandeler på 1,9 blant jenter og 1,7 blant gutter ($p = 0,401$). Gjennomgående er tilslutningen til påstanden lav i alle grupper, men det er noe vanligere at unge med foreldre født utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, som oppgir en annen religion enn kristendommen og at religion er ganske eller svært viktig for hvordan de lever sitt liv, ikke selv får bestemme hvem de skal gifte seg med, av sine foreldre. Det er ingen signifikante forskjeller etter alder og seksuell orientering.

Sammenhengene etter foreldres landbakgrunn og religion består i multivariate analyser (tabell A5 i vedlegg), med unntak av at det ikke er noen signifikant forskjell mellom dem som ikke tilhører noen religion, og kristne. Det er også signifikant forskjell i svaratferd mellom dem med lav og henholdsvis middels og høy sosioøkonomisk status, mens resten av sammenhengene ikke er signifikante.

Foreldrerestriksjoner og sosial deltakelse

Figur 6 viser andelen av deltakerne som oppgir ikke å delta på ulike sosiale arenaer etter antallet påstander om foreldrerestriksjoner de mener at stemmer med eget liv.

Figur 6 Prosentandel som oppgir ikke å delta på ulike sosiale arenaer etter antall påstander om foreldrerestriksjoner de mener stemmer lite eller ikke i det hele tatt.

Note. Alle gruppeforskjeller er statistisk signifikante på nivå $p < 0,001$.

Kilde: UngVold 2023

Det er en relativt systematisk sammenheng mellom antallet opplevde foreldre-restriksjoner og sosial deltakelse i andre områder av livet, hvor flere restriksjoner henger sammen med mindre deltakelse. Mens 29 prosent av dem som oppgir ingen restriksjoner, heller ikke deltar i noen fritidsaktiviteter, gjelder det samme 36 prosent blant dem som oppgir tre eller flere restriksjoner. Tilsvarende er det 4 prosent av dem som ikke oppgir noen restriksjoner, som svarer at de ikke har noen nære venner, mens det samme gjelder 13 prosent blant dem som oppgir tre eller flere restriksjoner. Sammenhengen mellom restriksjoner og det å ikke ha venner å være med er tilsvarende, men noe svakere. Sist er det flere blant dem som oppgir to eller flere restriksjoner, som heller ikke har hatt kjæreste, men her er det verdt å merke seg at to av påstandene omfatter nettopp restriksjoner rundt kjærlighet og sex.

Oppsummering

Få norske ungdommer lever med restriksjoner fra sine foreldre rundt vennskap, utdanning og å få velge selv hvem man skal gifte seg med. Å oppleve restriksjoner rundt kjærlighet og sex før ekteskapet er derimot langt vanligere, særlig i enkelte grupper av unge. Et flertall blant dem som svarer at religion er viktig for hvordan de lever sitt liv, oppgir restriksjoner fra sine foreldre på disse områdene. Tilsvarende gjelder for muslimske ungdommer, og da særlig jenter. De samme gruppene oppgir også oftere foreldrerestriksjoner i andre områder av livet, men omfanget er samtidig lavt. Likevel er det så mange som én av ti unge med foreldre med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania eller med islam som religion som oppgir at de selv ikke får bestemme hvem de skal gifte seg med. Antallet foreldrerestriksjoner ungdommene vokser opp med, er til dels også knyttet til manglende deltakelse på sosiale arenaer, som andre fritidsaktiviteter og det å ha venner.

Foreldrerestriksjoner og vold

I dette kapittelet viser vi hvordan det å vokse opp med strenge foreldre-restriksjoner i ulike områder av livet henger sammen med utsatthet for vold fra foreldrene, og hvordan disse sammenhengene varierer mellom ulike grupper av unge. Analysene er begrenset til deltakere som svarer at de i liten grad eller ikke i det hele tatt får bestemme selv på de ulike områdene. For funn om utsatthet for vold og overgrep mer generelt viser vi til hovedrapporten for UngVold-undersøkelsen (Frøyland et al., 2023).

Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold

Tabell 4 viser utsatthet for vold i hjemmet blant dem som oppgir foreldre-restriksjoner på ulike områder i livet.

Tabell 4 Utsatthet i løpet av livet for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder blant dem som oppgir foreldrerestriksjoner på ulike områder i livet. Prosent og antall.

	Ingen vold		Psykiske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>
Får ikke bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden	50,0	220	15,7	69	13,4	59	20,9	92
Får ikke bestemme selv hvilken utdanning de vil ta	45,7	201	13,9	61	17,5	77	23,0	101
Får ikke lov til å ha kjæreste	60,7	558	10,8	99	11,0	101	17,5	161
Får ikke lov til å ha sex før de er gift	69,2	1 056	8,9	136	8,9	135	13,0	198
Får ikke velge selv hvem de skal gifte seg med	52,8	134	11,8	30	13,4	34	22,0	56
<i>Fordeling – hele utvalget</i>	75,2	11 200	8,9	1 319	8,9	1 333	7,0	1 046

Kilde: UngVold 2023

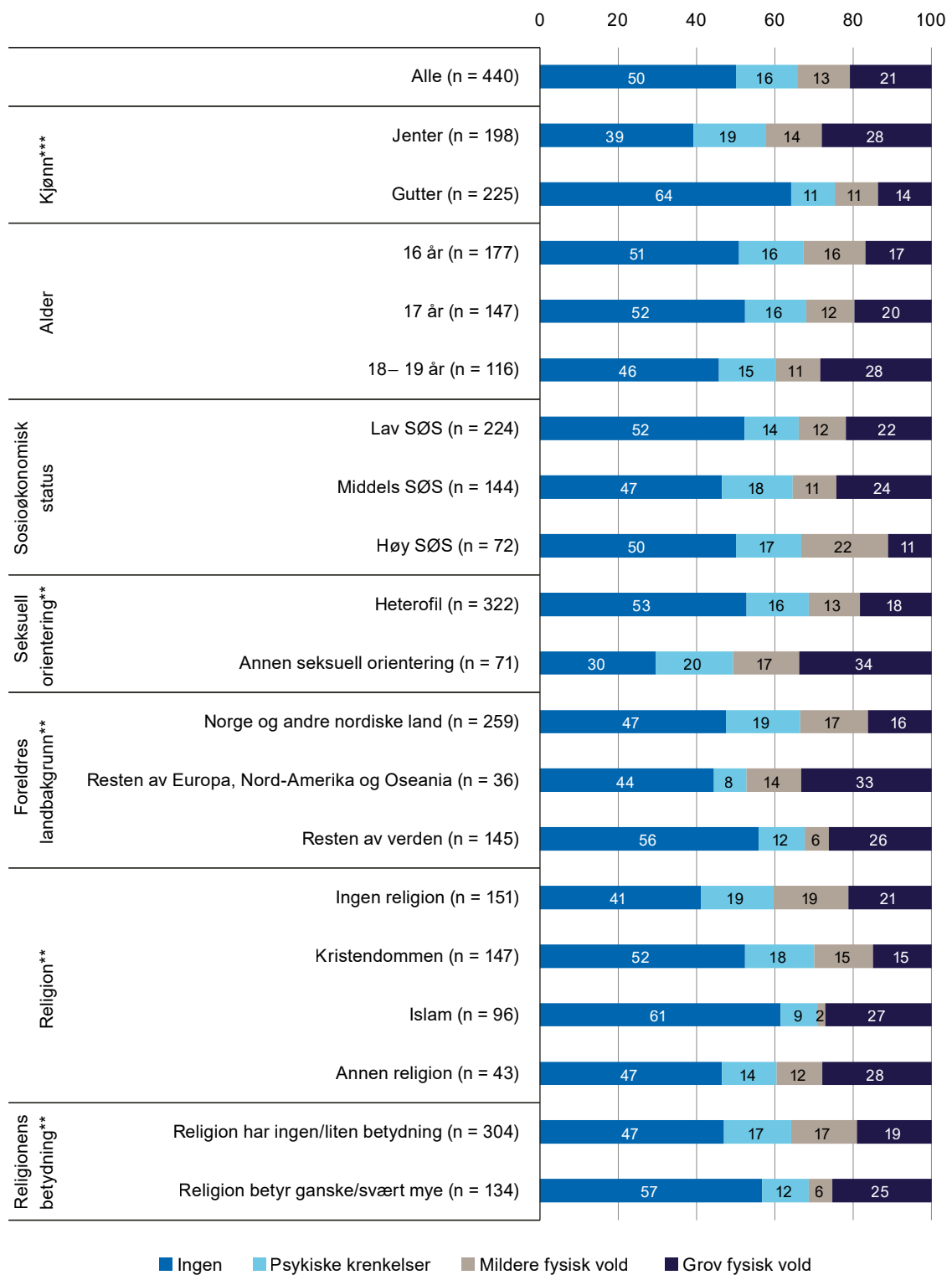
Rundt halvparten av dem som oppgir restriksjoner fra foreldrene rundt vennskap, utdanning og fritt å få velge hvem man skal gifte seg med, har også vært utsatt for ulike former for vold i hjemmet. Tilsvarende andel i det totale utvalget er 25 prosent. Rundt tre ganger så mange oppgir erfaringer med grov fysisk vold fra foreldrene blant dem som rapporterer om disse restriksjonene, med prosentandeler mellom 21 og 23 mot 7 prosent i det totale utvalget. Andelen som utsettes for vold i hjemmet, er også høyere blant dem som oppgir restriksjoner rundt det å få lov til å ha kjæreste og å ha sex før de er gift, men sammenhengen er ikke like tydelig som for restriksjoner i andre områder av

livet. Samtidig er det tydelig at særlig det å utsettes for grov fysisk vold er mer vanlig blant unge som opplever restriksjoner fra sine foreldre rundt kjæreste og sex, med prosentandeler som er omtrent det dobbelte av i det totale utvalget.

Foreldrerestriksjoner og vold i ulike grupper

Figur 7 viser andelen i ulike grupper av unge som utsettes for vold i hjemmet, blant dem som ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden.

Figur 7 Prosentandel i ulike grupper som i løpet av livet har blitt utsatt for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder blant dem som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden.

Note. Statistisk signifikante forskjeller mellom ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

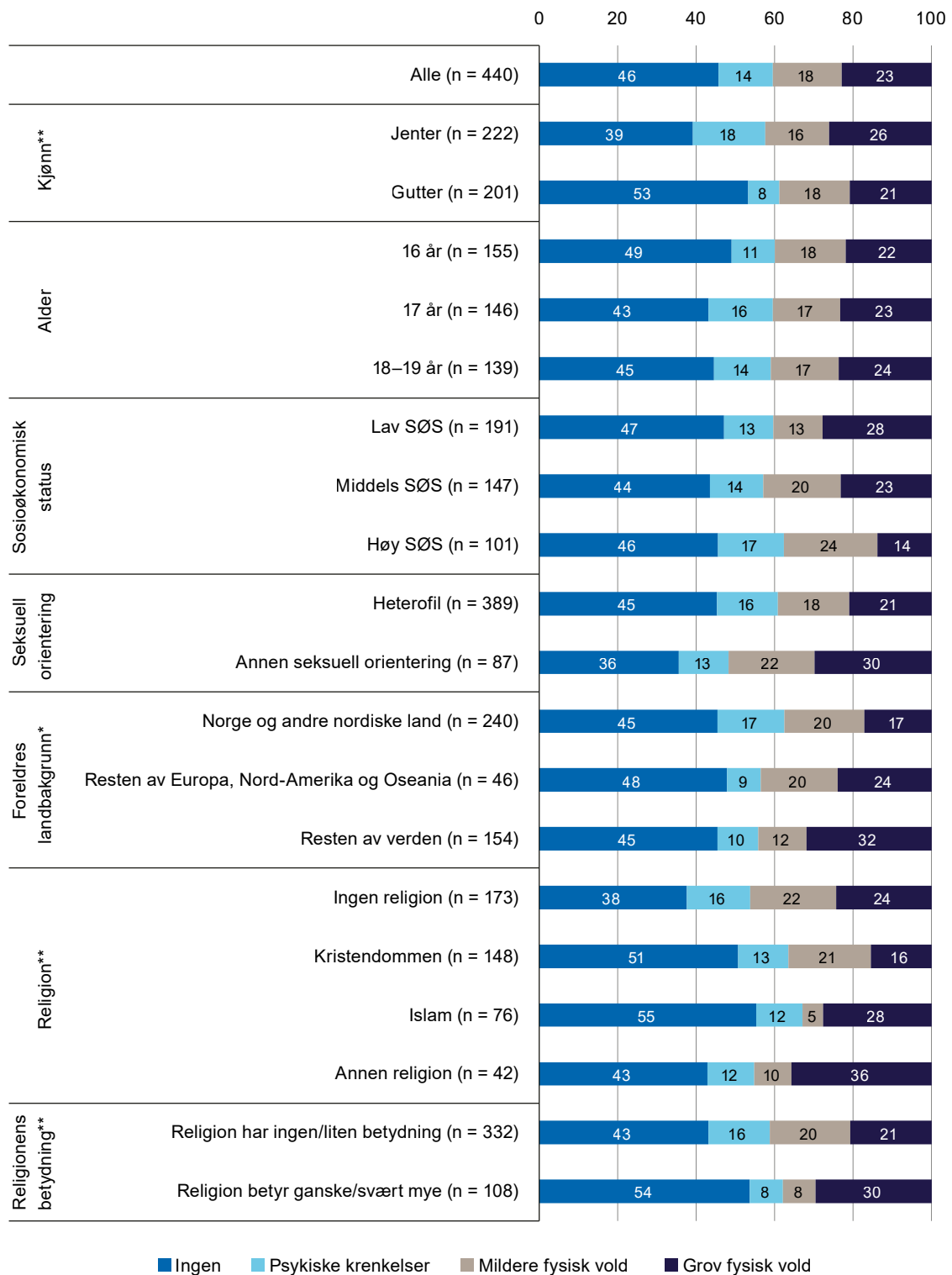
Jenter som i liten grad selv får bestemme hvilke venner de er sammen med på fritiden, oppgir i langt større grad enn gutter også ulike former for vold i hjemmet. Mens to av tre gutter som oppgir restriksjoner på dette området, ikke har vært utsatt for vold, gjelder det samme kun 39 prosent av jentene. Av jenter som har vært utsatt for vold i hjemmet, rapporterer 28 prosent om grov fysisk vold, 14 prosent om mildere fysisk vold og i underkant av 20 prosent om å ha vært utsatt for psykiske krenkelser. Det er ingen signifikante forskjeller etter alder. Vi finner heller ingen signifikante forskjeller etter sosioøkonomisk status. Unge med en annen seksuell orientering enn heterofil som ikke selv får bestemme sine venner, oppgir langt oftere enn andre unge også å bli utsatt for vold fra foreldrene. Videre rapporterer unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Norge og Norden, oftere om grov vold i hjemmet. Blant unge som oppgir en annen religion enn kristendommen, er også forekomsten av grov vold fra foreldre høyere enn i andre grupper, samtidig som det er en høyere andel som ikke blir utsatt for noen former for vold. Sist er andelen som utsettes for vold fra foreldre, høyere blant dem som oppgir at religion er ganske eller svært viktig for hvordan de lever sitt liv.

Ettersom mange av de analyserte gruppene er relativt små når vi skiller mellom ulike former for vold fra foreldre, er det en rekke sammenhenger som ikke lenger er signifikante i en multinomisk logistisk regresjonsanalyse (tabell A6 i vedlegg). Jenter som opplever restriksjoner fra foreldrene rundt valg av venner, utsettes signifikant oftere enn gutter både for psykiske krenkelser og grov fysisk vold. Omfanget av grov fysisk vold er også signifikant høyere blant ikke-heterofile unge sammenlignet med heterofile unge. Resten av sammenhengene er ikke signifikante i analysene.

For å imøtegå at mange av de analyserte gruppene er små, har vi også utført en logistisk regresjonsanalyse som skiller dem som utsettes for noen form for vold fra foreldrene, fra resten av deltakerne. Analysene viser et signifikant høyere nivå av vold fra foreldre blant jenter ($p < 0,001$) og blant ikke-heterofile unge ($p = 0,029$), mens omfanget av vold ikke lenger er signifikant høyere blant unge som oppgir islam som religion ($p = 0,055$).

Figur 8 viser andelen i ulike grupper av unge som utsettes for vold i hjemmet, blant dem som ikke selv får bestemme hvilken utdanning de vil ta av sine foreldre.

Figur 8 Prosentandel i ulike grupper som i løpet av livet har blitt utsatt for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder blant dem som av sine foreldre ikke får bestemme egen utdanning.

Note. Statistisk signifikante forskjeller mellom ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

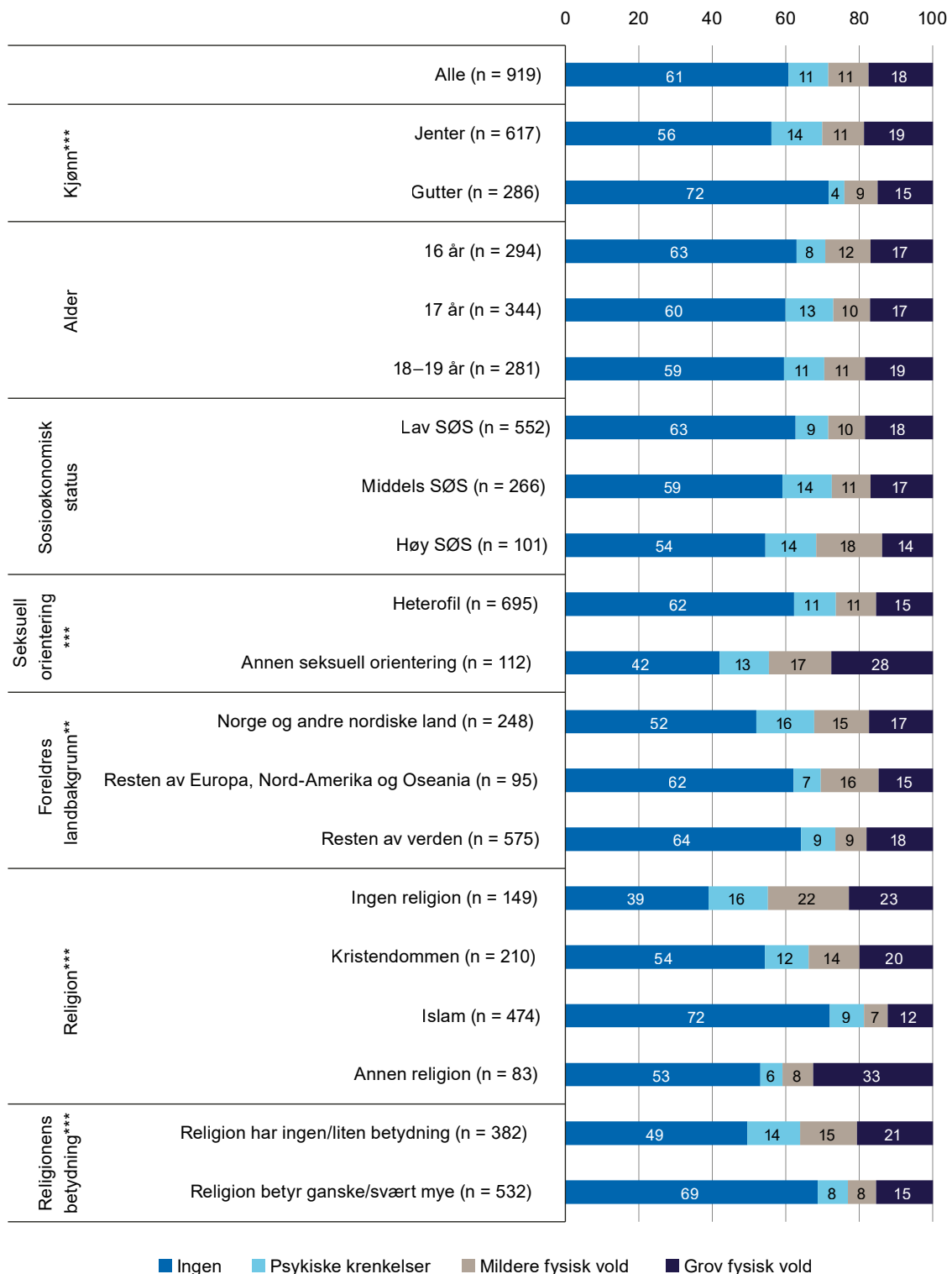
Som for det å oppleve restriksjoner rundt vennskap oppgir jenter som opplever restriksjoner rundt utdanning, mer vold enn gutter som lever med dette. Samtidig skiller jenter og gutter seg lite på utsatthet for fysisk vold, mens andelen som oppgir gjentatte psykiske krenkelser, er høyere blant jenter. Forskjellene er små etter alder, mens deltakere med lav sosioøkonomisk status oppgir mer vold fra foreldre enn dem med høyere status. Igjen oppgir unge med en annen seksuell orientering enn heterofil mer vold. Det er også mer vold fra foreldre blant unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Norden, særlig om foreldrene har bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania. Sammenhengen med religion er vanskelig å tolke, med mer vold fra foreldre blant dem som oppgir at de ikke tilhører noen religion, samtidig som omfanget av grov vold er høyere blant deltakere som svarer andre religioner enn kristendommen. Unge som oppgir at religion betyr ganske eller svært mye for hvordan de lever sitt liv, utsettes oftere for grov fysisk vold fra sine foreldre, samtidig som andelen som ikke oppgir noen vold, også er høyere enn for dem som svarer at religion har ingen eller liten betydning.

I multivariate analyser er de observerte sammenhengene stort sett ikke lenger signifikante (tabell A7 i vedlegg). Jenter som ikke selv får bestemme sin utdanning, utsettes oftere for psykiske krenkelser fra sine foreldre sammenlignet med gutter. Videre er omfanget av grov fysisk vold høyere blant unge med foreldre som har bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania sammenlignet med dem som har foreldre med bakgrunn fra nordiske land.

Om vi dikotomiserer det å bli utsatt for vold i hjemmet, finner vi kun et signifikant høyere nivå av vold blant jenter som ikke får velge egen utdanning ($p = 0,016$). Resten av sammenhengene er ikke signifikante.

Figur 9 viser andelen i ulike grupper av unge som utsettes for vold fra foreldrene, blant dem som ikke får lov til å ha kjæreste.

Figur 9 Prosentandel i ulike grupper som i løpet av livet har blitt utsatt for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder, blant dem som av sine foreldre ikke får lov til å ha kjæreste.

Note. Statistisk signifikante forskjeller mellom ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

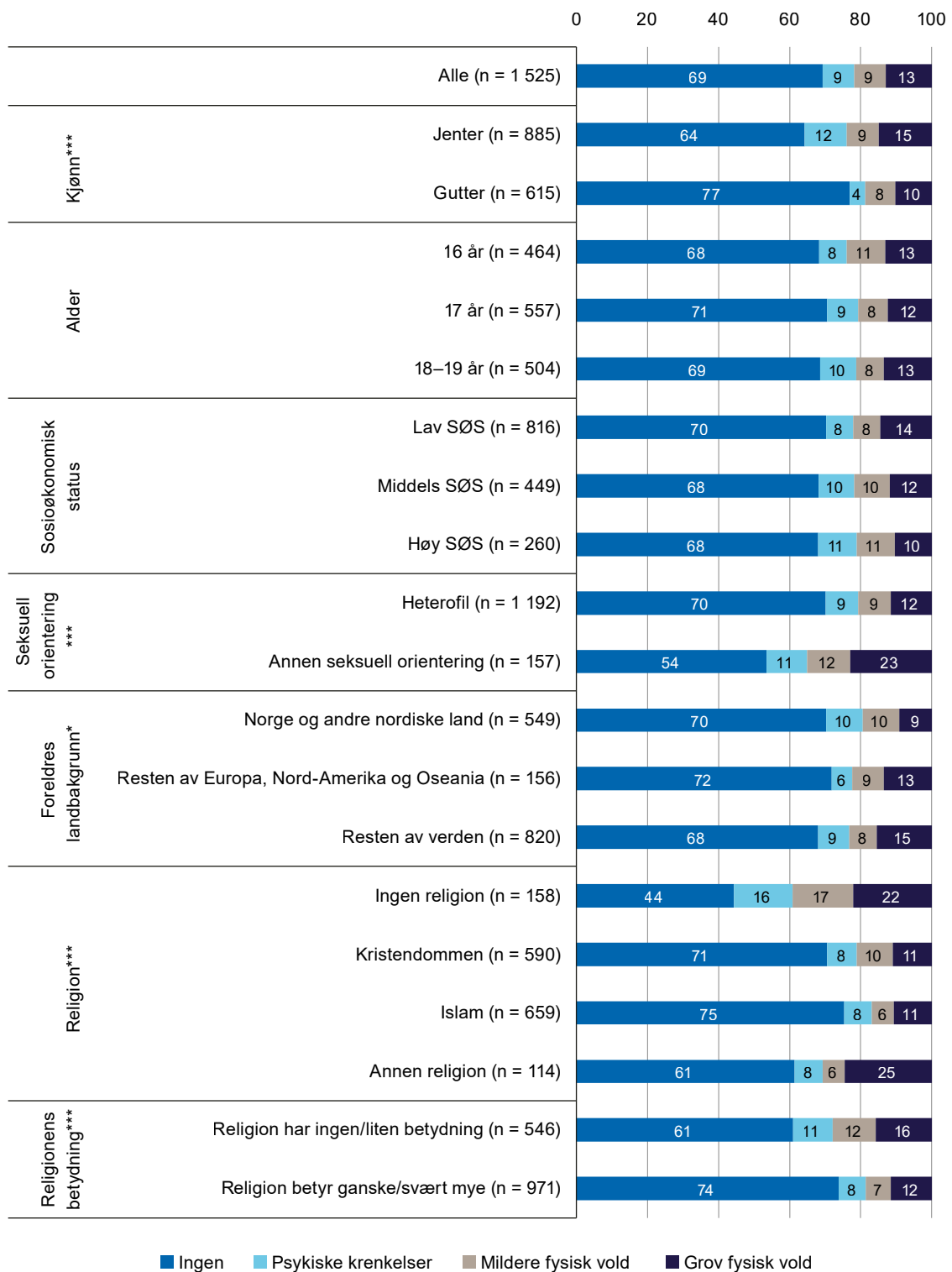
Jenter som ikke får lov av sine foreldre å ha kjæreste, oppgir oftere vold fra foreldre enn gutter i samme situasjon. Samtidig er omfanget av grov fysisk vold ikke veldig ulikt, mens det særlig er høyere nivåer av gjentatte psykiske krenkelser og mildere fysisk vold i denne gruppen. Etter alder og sosioøkonomisk status finner vi ingen signifikante sammenhenger. Omfanget av alle former for vold fra foreldre er langt høyere blant unge som oppgir en annen seksuell orientering enn heterofil, sammenlignet med blant heterofile. Etter foreldres landbakgrunn er det, samlet sett, mindre vold blant unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Norden, samtidig som omfanget av grov fysisk vold er omtrent likt uavhengig av landbakgrunn. Omfanget av vold fra foreldre er langt lavere blant unge som oppgir islam som religion, sammenlignet med både andre religiøse grupper og dem som oppgir å ikke tilhøre noen religion. Tilsvarende er vold fra foreldre vanligere blant deltakere som oppgir at religion har liten eller ingen betydning for hvordan de lever sitt liv, sammenlignet med dem som oppgir at religion har stor betydning. Samtidig er dette selekterte grupper som består av et lite mindretall av deltakere som opprinnelig krysset av for de aktuelle alternativene.

Multivariate analyser (tabell A8 i vedlegg) viser at jenter som utsettes for restriksjoner fra sine foreldre rundt det å ha kjæreste, oppgir et signifikant høyere nivå av psykiske krenkelser fra foreldre sammenlignet med gutter som lever med tilsvarende restriksjoner. Deltakere i denne gruppen som er 17 år, utsettes også for mer psykiske krenkelser enn de yngste deltakerne. Omfanget av både mildere fysisk vold fra foreldre og grov fysisk vold er signifikant lavere blant unge som oppgir islam som religion, enn blant dem som ikke oppgir å tilhøre noen religion. Sist utsettes unge med en annen seksuell orientering enn heterofil oftere for grov fysisk vold fra sine foreldre enn heterofile unge.

Om vi dikotomiserer det å bli utsatt for vold i hjemmet, oppgir jenter ($p < 0,001$) og ikke-heterofile unge ($p = 0,037$) et signifikant høyere nivå av vold enn andre deltakere, mens unge som oppgir islam som religion, sjeldnere utsettes for vold fra foreldre enn dem som ikke tilhører noen religion ($p < 0,001$).

Figur 10 viser andelen i ulike grupper av unge som utsettes for vold fra foreldre, blant dem som ikke får lov til å ha sex før de er gift.

Figur 10 Prosentandel i ulike grupper som i løpet av livet har blitt utsatt for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder, blant dem som av sine foreldre ikke får lov til å ha sex før de er gift.

Note. Statistisk signifikante forskjeller mellom ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

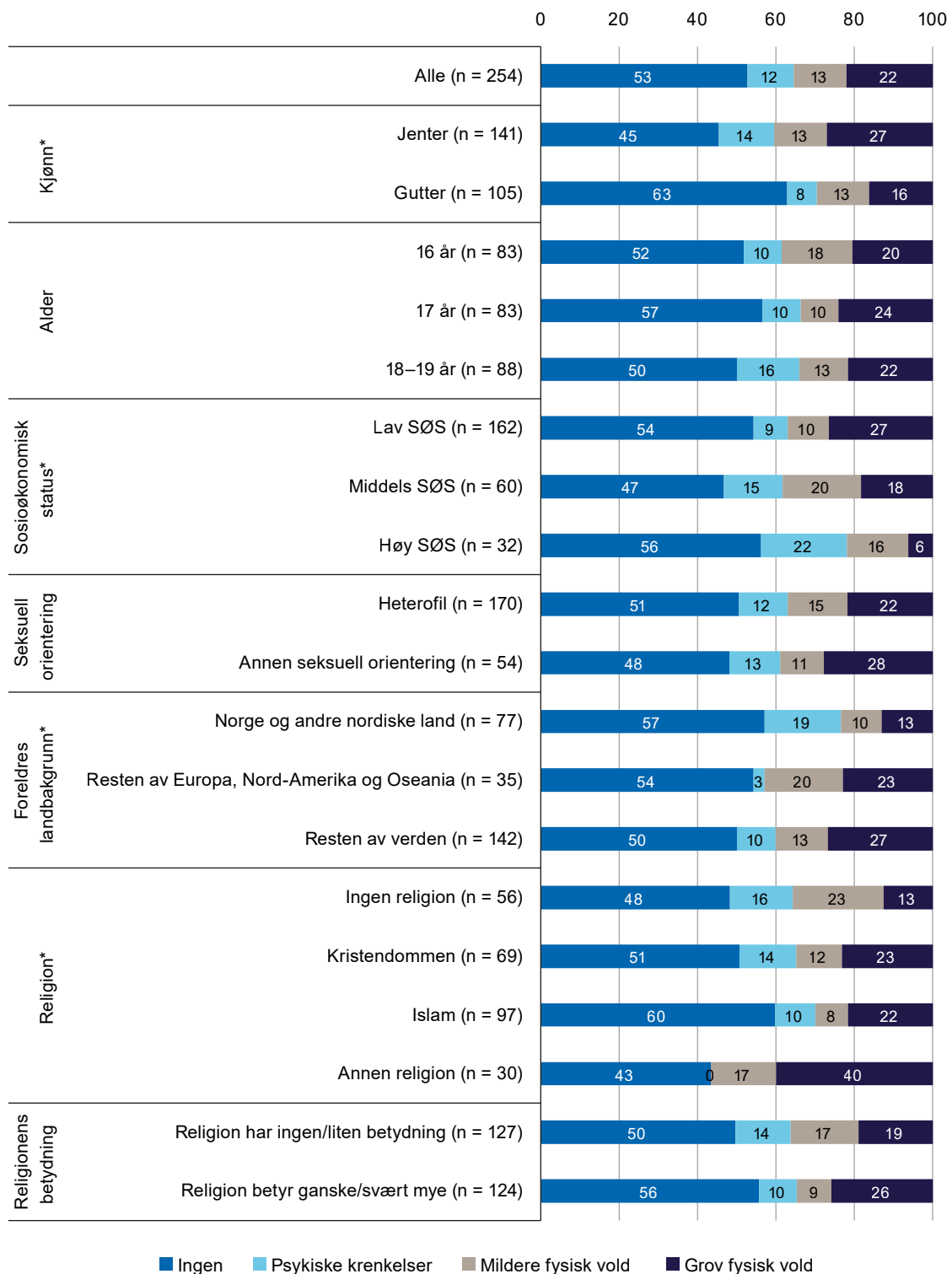
Tidligere analyser viste stort overlapp mellom det å ikke få lov av sine foreldre å ha kjæreste og ikke å få lov til å ha sex før ekteskapet. Dette gjør at funnene knyttet til vold fra foreldre blant dem som ikke får ha sex før ekteskapet, på mange områder ligner funnene blant dem som ikke får ha kjæreste. Jenter som ikke får lov til å ha sex før ekteskapet, rapporterer om mer vold fra foreldre enn gutter, mens det er små forskjeller etter alder og sosioøkonomisk status. Unge med en annen seksuell orientering enn heterofil utsettes også oftere for vold enn heterofile unge. Når det gjelder landbakgrunn, skiller derimot funnene seg noe mellom dem som ikke får lov til å ha sex før ekteskapet, og dem som ikke får ha kjæreste, hvor det i førstnevnte gruppe ikke lenger er noen tydelig sammenheng mellom det samlede omfanget av vold fra foreldre og foreldres landbakgrunn. Samtidig oppgir unge med foreldre født utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania mer grov fysisk vold enn de andre landgruppene. Unge som ikke tilhører noen religion eller tilhører en annen religion enn kristendommen og islam, oppgir mer vold fra foreldrene dersom de også opplever restriksjoner rundt det å ikke få ha sex før ekteskapet. Sist er det mer vold fra foreldre blant unge som oppgir at religion har liten eller ingen betydning for hvordan de lever sitt liv, sammenlignet med dem som mener religion betyr ganske eller svært mye for hvordan de lever sitt liv. Igjen er dette snakk om selekterte grupper bestående av et lite mindretall av dem som opprinnelig krysset av i de aktuelle kategoriene.

Multivariate analyser (tabell A9 i vedlegg) viser at jenter som oppgir restriksjoner fra sine foreldre rundt det å ha sex før ekteskapet, signifikant oftere enn gutter i samme situasjon utsettes både for psykiske krenkelser og grov fysisk vold fra sine foreldre. Unge som oppgir å tilhøre en religion, uavhengig av hvilken, utsettes sjeldnere for psykiske krenkelser fra sine foreldre sammenlignet med unge som oppgir ikke å tilhøre noen religion. Omfanget av grov fysisk vold fra foreldre er også lavere blant kristne og muslimske ungdommer, samt at unge som oppgir islam eller «annet» som religion, signifikant sjeldnere utsettes for mildere fysisk vold fra foreldre. Etter foreldres landbakgrunn er derimot omfanget av grov fysisk vold signifikant høyere blant unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, sammenlignet med nordiske land. Sist oppgir unge som lever med restriksjoner fra foreldre rundt sex før ekteskapet og har en annen seksuell orientering enn heterofil, oftere grov fysisk vold fra foreldre enn andre unge.

Om vi dikotomiserer vold i hjemmet, finner vi et signifikant høyere nivå av vold blant jenter ($p < 0,001$), unge med en annen seksuell orientering enn heterofil ($p = 0,037$) og unge med foreldre fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania ($p = 0,006$), mens omfanget av vold fra foreldre er lavere blant unge som oppgir kristendommen ($p < 0,001$), islam ($p < 0,001$) eller å tilhøre en annen religion ($p = 0,013$) sammenlignet med blant dem som oppgir ikke å tilhøre noen religion.

Figur 11 viser andelen i ulike grupper av unge som utsettes for vold fra foreldre, blant dem som ikke selv får bestemme hvem de skal gifte seg med.

Figur 11 Prosentandel i ulike grupper som i løpet av livet har blitt utsatt for gjentatte psykiske krenkelser og fysisk vold fra en forelder, blant dem som av sine foreldre ikke selv får velge hvem de skal gifte seg med.

Note. Statistisk signifikante forskjeller mellom ulike grupper er merket i figuren (** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$).

Kilde: UngVold 2023

Jenter som ikke selv får bestemme hvem de skal gifte seg med, oppgir langt oftere vold fra foreldre enn gutter i samme situasjon, særlig grov fysisk vold. Etter alder er det små forskjeller i omfanget av vold fra foreldre. Det samlede omfanget av vold skiller seg lite mellom unge med lav og høy sosioøkonomisk status, samtidig som unge med lav og middels sosioøkonomisk status langt oftere oppgir grov fysisk vold fra foreldrene. Det er små forskjeller mellom heterofile unge og dem med en annen seksuell orientering. Etter foreldres landbakgrunn er omfanget av vold fra foreldre høyere blant dem som har foreldre født utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania, særlig når det gjelder grov fysisk vold. Omfanget av psykiske krenkelser er derimot høyest blant unge med foreldre fra nordiske land. Etter religion oppgir unge som tilhører en annen religion enn kristendom og islam, langt oftere grov fysisk vold, mens de som ikke tilhører noen religion, oppgir minst av denne typen vold. Samtidig er det en høyere andel av dem som svarer islam, som ikke utsettes for noen form for vold fra foreldrene, sammenlignet med de andre gruppene. Sist er det små forskjeller i vold fra foreldre etter hvor viktig religion er for hvordan de lever sitt liv.

Få unge lever med strenge restriksjoner fra sine foreldre rundt det å få velge selv hvem de skal gifte seg med, noe som gjør at mange av de observerte sammenhengene heller ikke er signifikante i multivariate analyser (tabell A10 i vedlegg). Jenter oppgir signifikant oftere enn gutter både psykiske krenkelser og grov fysisk vold fra sine foreldre. Ut over dette er de resterende gruppeforskjellene ikke signifikante.

Om vi dikotomiserer vold fra foreldre, er det kun forskjellen mellom jenter og gutter som forblir signifikant ($p = 0,006$).

Oppsummering

Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet er tydeligst for unge som vokser opp med restriksjoner rundt utdanning, vennskap og ekteskap, sammenlignet med restriksjoner rundt det å ha kjæreste og sex før ekteskapet. Samtidig er det en viss forhøyet risiko for vold i hjemmet blant dem som oppgir restriksjoner også på disse områdene. Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold er klart sterkere blant jenter enn gutter og blant unge som oppgir en annen seksuell orientering enn heterofil. Blant dem som oppgir å tilhøre en religion, uavhengig av hvilken, ser vi en tydelig polarisering i gruppen som vokser opp med foreldrerestriksjoner rundt vennskap, utdanning og ekteskap, hvor det både er flere som oppgir ikke å ha vært utsatt for vold og langt flere som oppgir grov fysisk vold. I gruppen som lever med restriksjoner rundt kjæreste og sex før ekteskapet, er det derimot langt mindre vold blant religiøse, og da særlig muslimske, ungdommer.

Helseutfall etter foreldrerestriksjoner og vold

I dette kapittelet kartlegger vi sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner, vold og ulike helseutfordringer. Målsettingen er å undersøke om sammenhenger mellom helseutfordringer og foreldrerestriksjoner, som identifisert av Friberg og Bjørnset (2019), består dersom man også tar hensyn til at omfanget av vold fra foreldre er høyere i grupper som vokser opp med strenge foreldrerestriksjoner.

Tabell 5 viser sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner i ulike områder av livet og depressivt stemningsleie, først i en modell justert for bakgrunnsvariabler og deretter også justert for vold fra foreldre.

Tabell 5 Lineære regresjonsanalyser med depressivt stemningsleie (1–4) som avhengig variabel og det å oppgi foreldrerestriksjoner på ulike områder i livet og vold fra foreldre som uavhengige variabler.

	Modell 1 (kun foreldrerestriksjoner)		Modell 2 (foreldrerestriksjoner kontrollert for vold)	
	<i>b</i>	95 % KI	<i>B</i>	95 % KI
Får ikke bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden	0,32***	0,24; 0,40	0,18***	0,10; 0,26
Får ikke bestemme selv hvilken utdanning de vil ta	0,50***	0,42; 0,49	0,34***	0,26; 0,43
Får ikke lov til å ha kjæreste	0,11***	0,05; 0,16	0,03	-0,02; 0,09
Får ikke lov til å ha sex før de er gift	0,00	-0,04; 0,05	-0,03	-0,08; 0,01
Får ikke velge selv hvem de skal gifte seg med	0,27***	0,16; 0,38	0,16**	0,05; 0,27

Note. *b* = ustandardisert regresjonskoeffisient. 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

****p* < 0,001; ***p* < 0,01; **p* < 0,05. Estimaten er justert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status.

Kilde: UngVold 2023

I den første modellen viser vi sammenhengen mellom depressivt stemningsleie og de ulike foreldrerestriksjonene, kontrollert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Det er en tydelig og signifikant sammenheng mellom depressivt stemningsleie og det å oppleve restriksjoner rundt vennskap, utdanning og det å ikke selv få velge hvem man skal gifte seg med. I gjennomsnitt skårer deltakere som oppgir foreldrerestriksjoner på disse områdene, mellom 0,27 og 0,50 poeng høyere på depresjonsskalaen, som går fra 1 til 4, kontrollert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Sammenhengen med foreldre-restriksjoner er også signifikant for ikke å få lov til å ha kjæreste, mens den ikke er signifikant for ikke å få lov til å ha sex før man er gift. Modell 2 viser om disse sammenhengene også består når vi kontrollerer for det å bli utsatt for vold fra

foreldrene. Sammenhengen mellom depressivt stemningsleie og det å ikke få lov av sine foreldre til å ha kjæreste er da ikke lenger signifikant. De øvrige signifikante sammenhengene fra modell 1 består, men svekkes betraktelig. Kontrollert for vold fra foreldre samt kjønn, alder og sosioøkonomisk status skårer deltakere som oppgir foreldrerestriksjoner rundt vennskap, utdanning og ekteskap, 0,16 til 0,32 poeng høyere på depresjonsskalaen. Dette innebærer at den observerte sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og depressivt stemningsleie i stor grad skyldes en overrepresentasjon av vold i familiene hvor slike restriksjoner finnes, og ikke restriksjonene i seg selv.

I tabell 6 gjør vi tilsvarende analyser, men nå med søvnproblemer som avhengig variabel.

Tabell 6 Lineære regresjonsanalyser med søvnproblemer (1–5) som avhengig variabel og det å oppgi foreldrerestriksjoner på ulike områder i livet og vold fra foreldre som uavhengige variabler.

	Modell 1 (kun foreldrerestriksjoner)		Modell 2 (foreldrerestriksjoner kontrollert for vold)	
	<i>b</i>	95 % KI	<i>b</i>	95 % KI
Får ikke bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden	0,46***	0,35; 0,57	0,29***	0,18; 0,40
Får ikke bestemme selv hvilken utdanning de vil ta	0,58***	0,47; 0,68	0,37***	0,27; 0,48
Får ikke lov til å ha kjæreste	0,08*	0,00; 0,16	-0,01	-0,09; 0,06
Får ikke lov til å ha sex før de er gift	-0,02	-0,08; 0,04	-0,06	-0,12; 0,00
Får ikke velge selv hvem de skal gifte seg med	0,26***	0,12; 0,41	0,11**	-0,03; 0,25

Note. *b* = ustandardisert regresjonskoeffisient. 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

****p* < 0,001; ***p* < 0,01; **p* < 0,05. Estimaten er justert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status.

Kilde: UngVold 2023

Analysene viser en tydelig sammenheng mellom søvnproblemer og det å vokse opp med strenge restriksjoner fra sine foreldre i ulike områder av livet. Som for depressivt stemningsleie er sammenhengene mest tydelige for restriksjonene færrest utsettes for. Den sterkeste sammenhengen finner vi for det å ikke selv få bestemme hvilken utdanning man vil ta, og det å ikke få bestemme venner på fritiden. Deltakere som oppgir restriksjoner på disse to områdene, skårer i gjennomsnitt 0,46 til 0,58 poeng høyere på skalaen for søvnproblemer, som går fra 1 til 5, kontrollert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Sammenhengen er svakere for det å ikke få velge selv hvem man skal gifte seg med, og svakest for ikke å få lov til å ha kjæreste, mens det ikke er noen signifikant sammenheng mellom søvnproblemer og restriksjoner rundt det å ikke få lov til å ha sex før man er gift. I modell 2, hvor vi kontrollerer for vold fra foreldre (i tillegg til kjønn, alder og sosioøkonomisk status), svekkes alle sammenhengene. I gjennomsnitt skårer deltakerne som oppgir foreldrerestriksjoner

rundt vennskap, utdanning og ekteskap, mellom 0,11 og 0,37 poeng høyere på skalaen for søvnproblemer. Sammenhengen mellom søvnproblemer og ikke å få lov til å ha kjæreste er ikke lenger signifikant.

I tabell 7 kartlegger vi sammenhengen mellom egenvurdert helse, foreldre-restriksjoner og vold fra foreldre.

Tabell 7 Lineære regresjonsanalyser med egenvurdert helse (1–5) som avhengig variabel og det å oppgi foreldrerestriksjoner på ulike områder i livet og vold fra foreldre som uavhengige variabler.

	Modell 1 (kun foreldrerestriksjoner)		Modell 2 (foreldrerestriksjoner kontrollert for vold)	
	<i>b</i>	95 % KI	<i>B</i>	95 % KI
Får ikke bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden	0,29***	0,21; 0,37	0,20***	0,12; 0,28
Får ikke bestemme selv hvilken utdanning de vil ta	0,39***	0,31; 0,47	0,28***	0,20; 0,36
Får ikke lov til å ha kjæreste	0,12***	0,06; 0,18	0,07*	0,01; 0,13
Får ikke lov til å ha sex før de er gift	−0,02	−0,03; 0,06	0,00	−0,05; 0,04
Får ikke velge selv hvem de skal gifte seg med	0,26***	0,15; 0,36	0,18**	0,07; 0,28

Note. *b* = ustandardisert regresjonskoeffisient. 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

****p* < 0,001; ***p* < 0,01; **p* < 0,05. Estimaten er justert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status.

Kilde: UngVold 2023

Tabellen viser igjen tilsvarende mønster som for de tidligere helseutfordringene. Den tydeligste sammenhengen mellom egenvurdert helse og foreldrerestriksjoner finner vi for det å ikke selv få bestemme egen utdanning, deretter for å ikke selv få bestemme hvilke venner man er sammen med på fritiden, og hvem man skal gifte seg med. I gjennomsnitt skårer deltakere som oppgir disse restriksjonene, mellom 0,26 og 0,39 poeng høyere på målet på egenvurdert helse (som går fra 1 til 5), kontrollert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Sist viser tabellen en svak, men signifikant, sammenheng mellom egenvurdert helse og det å ikke få lov til å ha kjæreste, mens sammenhengen ikke er signifikant blant dem som oppgir restriksjoner rundt det å få lov til å ha sex før ekteskapet. Når vi kontrollerer for vold fra foreldre i modell 2, svekkes igjen de observerte sammenhengene, men noe mindre enn i de tidligere analysene. Deltakere som oppgir restriksjoner rundt vennskap, utdanning og ekteskap, skårer i gjennomsnitt mellom 0,18 og 0,28 poeng høyere på målet for egenvurdert helse, kontrollert for kjønn, alder og sosioøkonomisk status. Sammenhengen mellom egenvurdert helse og det å ikke få lov av sine foreldre til å ha kjæreste består også i den siste modellen, men her skårer deltakere som oppgir slike restriksjoner, kun 0,07 poeng høyere på skalaen sammenlignet med andre deltakere.

Oppsummert viser analysene en tydelig sammenheng mellom foreldrerestriksjoner knyttet til vennskap, utdanning og ekteskap og depressivt stemningsleie, søvnproblemer og egenvurdert fysisk helse. Sammenhengene svekkes markant når vi kontrollerer for vold fra foreldre i analysene, men forblir signifikante. Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner rundt kjæreste og sex før ekteskapet og helseutfordringer er langt svakere og forsvinner i all hovedsak når man kontrollerer for vold fra foreldre. Funnene tyder på at observerte sammenhenger mellom foreldrerestriksjoner og helseutfordringer først og fremst skyldes en overrepresentasjon av vold i familier hvor slike restriksjoner er mer vanlig, og ikke tilstedeværelse av restriksjoner i seg selv.

Diskusjon

I dette notatet har vi kartlagt omfanget av foreldrerestriksjoner blant elever i videregående skole i Norge, sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold fra foreldre og sosial variasjon både i omfanget av restriksjoner og sammenhengen mellom restriksjoner og vold. Samlet viser analysene at få norske ungdommer vokser opp med strenge restriksjoner fra sine foreldre rundt vennskap, utdanning og det å få velge selv hvem man skal gifte seg med. Å oppleve restriksjoner rundt kjærlighet og sex før ekteskapet er derimot langt vanligere, særlig i enkelte grupper av unge. Samtidig er det de mest uvanlige formene for restriksjoner som tydeligst henger sammen med utsatthet for vold fra foreldre. I dette avsluttende kapittelet vil vi kort se våre funn opp mot funn fra tidligere studier samt komme med forslag til videre forskning på feltet.

Våre funn sammenlignet med tidligere studier

Omfanget av foreldrerestriksjoner i UngVold 2023 er i stor grad samsvarende med hva tidligere studier har funnet. Både NKVTS sin UEVO-studie (Hafstad & Augusti, 2019) og Proba (2021) sin studie viser omfangstall på rundt 2 prosent for å oppleve restriksjoner rundt vennskap og fritidsaktiviteter, mens to til tre ganger så mange opplever restriksjoner fra sine foreldre knyttet til å ha kjæreste. Alle undersøkelsene viser også at omfanget av foreldrerestriksjoner er høyere blant minoritets- enn blant majoritetsungdom, særlig blant jenter. Kjønnsforskjellene er aller tydeligst når det gjelder restriksjoner rundt kjæreste og sex før ekteskapet. I tråd med Friberg og Bjørnset (2019) finner vi at omfanget av foreldrerestriksjoner er høyest blant unge som har foreldre med bakgrunn fra land utenfor Europa, Nord-Amerika og Oseania. Tidligere studier har i tillegg trukket fram religion som en viktig faktor for å forstå omfanget av foreldrerestriksjoner (Friberg & Bjørnset, 2019; Proba, 2021; Smette et al., 2021), noe også våre analyser peker på som viktig. Analysene støtter samtidig funn fra Smette et al. (2021), som viser at religionens betydning i hverdagslivet er vel så viktig som hvilken religion man tilhører. Samtidig er omfanget av konservative kjønnsnormer og krav til kyskhets særlig sterkt knyttet til islam som religion. I motsetning til Proba (2021) finner vi derimot lite overrepresentasjon av foreldrerestriksjoner blant unge med en annen seksuell orientering enn heterofil sammenlignet med heterofile unge. Analysene støtter også Friberg og Bjørnset (2019) og Smette et al. (2021) sine konklusjoner om at sosioøkonomisk status er av begrenset betydning for omfanget av foreldrerestriksjoner. Avslutningsvis finner vi indikasjoner på at omfanget av foreldrerestriksjoner henger sammen med manglende sosial deltakelse, som i organiserte fritidsaktiviteter og rundt vennskap. Dette samsvarer godt med Friberg og Bjørnset (2019) sine analyser om organisert fritid samt Friberg og Sterri (2023) om sosial deltakelse over tid blant unge som vokser opp med sterke foreldrerestriksjoner.

Sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold i hjemmet er i liten grad tematisert i tidligere studier. UEVO-studien viser at det er en viss overrepresentasjon av vold blant deltakere som lever med sterk grad av foreldrekontroll (Augusti & Hafstad, 2020; Hafstad & Augusti, 2019). Den tydeligste sammenhengen fant studiene for unge som opplever kontroll rundt eiendeler og digitale medier, noe som ikke ble tematisert i vår studie. Analysene viser samtidig lignende funn rundt sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og vold. Også UngVold-studien viser tydelig at restriksjonene mange lever med rundt det å ha kjæreste og å ha sex før ekteskapet, i mindre grad er knyttet til vold fra foreldre, særlig blant unge med minoritetsbakgrunn. Dette er i tråd med Augusti og Hafstad (2020), som kun finner en sammenheng mellom det å ikke få ha kjæreste og vold blant majoritetsungdom og unge med foreldre med bakgrunn fra europeiske land, mens de ikke finner noen sammenheng for ungdom som hadde foreldre født utenfor Europa. Tilsvarende gjelder for det å oppgi islam som religion. Det er dermed mye som tyder på at slike restriksjoner i større grad fanger opp normer og verdier som er vanlige, særlig i familier med tilhørighet til islam. De fungerer dermed ikke som indikator på at foreldre utøver et særlig strengt eller autoritært foreldreskap. I grupper hvor disse normene og verdiene generelt er mindre vanlige, ser de derimot ut til å ha sammenheng med vold fra foreldre.

Avslutningsvis har vi i notatet kartlagt sammenhengen mellom foreldrerestriksjoner og ulike helseutfordringer. Friberg og Bjørnset (2019) finner en tydelig sammenheng mellom slike restriksjoner og psykiske helseplager. Våre analyser viser tilsvarende sammenhenger, samtidig som disse svekkes markant dersom man tar hensyn til om deltakerne også har vært utsatt for vold fra foreldrene. Observerte sammenhenger mellom foreldrerestriksjoner og helseutfordringer skyldes med andre ord heller en overrepresentasjon av vold i familier hvor slike restriksjoner er mer vanlig, og ikke tilstedeværelse av restriksjoner i seg selv.

Forslag til videre forskning

På tross av at analysene i notatet baserer seg på en omfattende, nasjonal kartlegging av foreldrerestriksjoner og vold, er det også tematiske og spørsmål vi ikke har belyst i analysene. Vi trekker her fram enkelte områder vi mener bør løftes i framtidige forskningsprosjekter.

I notatet så vi oss nødt til å ekskludere svarene fra en mindre gruppe deltakere som oppga det aller høyeste omfanget av foreldrerestriksjoner. Svarmønsteret til noen av deltakerne i denne gruppen var lite troverdig, samtidig som gruppen var stor nok til å påvirke de endelige estimatene for mindre vanlige former for foreldrerestriksjoner. Likevel er det grunn til å tro at noen av disse besvarelsene kommer fra unge som faktisk vokser opp under ekstremt streng kontroll fra sine foreldre. Antagelig vil kvalitative studier være en mer hensiktsmessig måte å nå denne gruppen på framfor generelle spørreundersøkelser til ungdom. Forsk-

ningen bør også ivareta et interseksjonelt perspektiv, hvor det tas hensyn til at det å inneha flere ulike minoritetsposisjoner samtidig kan føre til utsatthet på ulike måter og variere i ulike situasjoner.

Notatet viser videre en tydelig sammenheng mellom foreldrerestriksjoner og vold i enkelte grupper av unge hvor andelen som vokser opp med restriksjoner, i utgangspunktet er lav. Et eksempel er blant ikke-religiøse og kristne ungdommer. Hvilke familiekontekster disse restriksjonene forekommer i, har vi så langt lite kunnskap om.

Videre vil det være viktig å undersøke hvordan de som opplever restriksjoner og vold, erfarer møtet med hjelpeapparatet, og om de opplever at hjelpen de får, er treffende.

Et annet spørsmål vi ikke belyser i notatet, er hvordan ulike former for restriksjoner oppleves av de unge som vokser opp med disse. Som vist lever et flertall i enkelte grupper av unge med restriksjoner rundt kjønn og seksualitet, noe som gjør dette til normen og ikke unntaket. Om dette da oppleves som problematisk og begrensende eller ikke, vil være et viktig tema for videre forskning.

Litteratur

- Augusti, E. M. & Hafstad, G. S. (2020). Sammenhenger mellom opplevd kontroll fra foreldre og vold mot barn og unge. I A. Bredal, H. Eggebø & A. Eriksen (red.), *Vold i nære relasjoner i et mangfoldig Norge* (s. 145–166). Cappelen Damm Akademisk. <http://dx.doi.org/10.23865/noasp.99.ch8>
- Bakken, A., Frøyland, L. R. & Sletten, M. A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA-rapport 6/18). NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5103>
- Currie, C., Molcho, M., Boyce, W., Holstein, B., Torsheim, T. & Richter, M. (2008). Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC) Family Affluence Scale. *Social Science & Medicine*, 66(6), 1429–1436. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2007.11.024>
- Derogatis, L. R., Lipman, R. S., Rickels, K., Uhlenhuth, E. H. & Covi, L. (1974). The Hopkins Symptom Checklist (HSCL): A self-report symptom inventory. *Behavioral Science*, 19, 1–15. <https://doi.org/10.1002/bs.3830190102>
- Eggebø, H., Stubberud, E. & Karlstrøm, H. (2018). *Levekår blant skeive med innvandrerbakgrunn i Norge* (NF-rapport nr. 9/2018). Nordlandsforskning. https://www.nordlandsforskning.no/sites/default/files/files/NF_9_2018.pdf
- Friberg, J. H. & Bjørnset, M. (2019). *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll* (Fafo-rapport 2019:01). Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2019/20698.pdf>
- Friberg, J. H. & Sterri, E. B. (2023). *Sosial kontroll og integrasjon. Betydningen av foreldreinvolvering og foreldrerestriksjoner i ungdomstiden for integreringsutfall i overgangen til voksenlivet* (Fafo-rapport 2023:14). Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2023/20850.pdf>
- Frøyland, L. R., Lid, S., Schwencke, E. O. & Stefansen, K. (2023). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2023* (NOVA-rapport 11/23). NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/11250/3083676>
- Hafstad, G. S. & Augusti, E.-M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten. En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år* (Rapport 4/2019). Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. https://www.nkvts.no/content/uploads/2019/10/Rapport_4_19_UEVO.pdf
- Jernbro, C. & Janson, S. (2017). *Våld mot barn 2016. En nationell kartläggning*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. <https://allmannabarnhuset.se/product/vald-mot-barn-2016-en-nationell-kartlaggning/>
- Løvgren, M., Stefansen, K., Smette, I. & Mossige, S. (2017). Barn og unges utsatthet for fysisk vold fra foreldre. Endringer i mild og grov vold fra 2007 til 2015. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 94(2), 110–124. <https://doi.org/10.18261/issn.1891-1838-2017-02-04>

- Mathisen, S. (2024). *Dobbel tabu. Erfaringer med vold og seksuelle overgrep blant barn og unge som bryter med normer for kjønn og seksualitet* (Rapport 1/24). Likestillingssenteret. https://s43909.pcdn.co/wp-content/uploads/2024/02/LSRapport_2024_2_Dobbel-Tabu.pdf
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2007). *Vold og overgrep mot barn og unge. En selvrapporteringsstudie blant avgangselever i videregående skole* (NOVA-rapport 20/07). NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet. <http://hdl.handle.net/20.500.12199/4952>
- Mossige, S. & Stefansen, K. (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007–2015* (NOVA-rapport 5/16). NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet. <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5104>
- Proba. (2021). *Omfang av negativ sosial kontroll* (Rapport 2021-10). <https://proba.no/wp-content/uploads/2025/02/Rapport-2021-10-Omfang-av-negativ-sosial-kontroll.pdf>
- Socialstyrelsen. (2007). *Frihet och ansvar – En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själve bestämma över sine liv*. https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2007-131-27_200713127_rev.pdf
- Smette, I., Hyggen, C. & Bredal, A. (2021). Foreldrerestriksjoner blant minoritetsungdom: Omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5–26. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-01>

Vedlegg

Tabell A1 Logistisk regresjonsanalyse med det å ikke få bestemme selv hvilke venner man er sammen med på fritiden, av sine foreldre, som avhengig variabel.

	OR (95 % KI)	p-verdi
Konstant	0,02***	< 0,001
Kjønn (jente = 1)	0,98 (0,79; 1,20)	0,821
Alder (ref. 16 år)		
17 år	0,69 (0,54; 0,88)**	0,002
18–19 år	0,54 (0,42; 0,70)***	< 0,001
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)		
Middels SØS	0,80 (0,63; 1,01)	0,064
Høy SØS	0,42 (0,31; 0,57)***	< 0,001
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,55 (1,16; 2,07)**	0,003
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)		
Europa, Nord-Amerika og Oseania	1,38 (0,94; 2,01)	0,098
Resten av verden	1,79 (1,32; 2,45)***	< 0,001
Religion (ref. ingen religion)		
Kristendommen	1,07 (0,83; 1,38)	0,617
Islam	2,26 (1,48; 3,44)***	< 0,001
Annet	2,36 (1,50; 3,71)***	< 0,001
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	1,68 (1,23; 2,31)***	< 0,001

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A2 Logistisk regresjonsanalyse med det å ikke få bestemme selv hvilken utdanning man vil ta, av sine foreldre, som avhengig variabel.

	OR (95 % KI)	p-verdi
Konstant	0,01***	< 0,001
Kjønn (jente = 1)	0,86 (0,70; 1,06)	0,162
Alder (ref. 16 år)		
17 år	0,83 (0,65; 1,06)	0,141
18–19 år	0,80 (0,62; 1,04)	0,090
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)		
Middels SØS	1,04 (0,81; 1,32)	0,777
Høy SØS	0,83 (0,63; 1,10)	0,189
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,87 (1,43; 2,45)***	< 0,001
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)		
Europa, Nord-Amerika og Oseania	2,08 (1,46; 2,96)***	< 0,001
Resten av verden	3,71 (2,78; 4,96)***	< 0,001
Religion (ref. ingen religion)		
Kristendommen	0,98 (0,76; 1,25)	0,842
Islam	1,37 (0,90; 2,08)	0,142
Annet	1,68 (1,07; 2,62)*	0,023
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	1,29 (0,93; 1,78)	0,128

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A3 Logistisk regresjonsanalyse med det å ikke få lov av sine foreldre til å ha kjæreste som avhengig variabel.

	OR (95 % KI)	p-verdi
Konstant	0,00***	< 0,001
Kjønn (jente = 1)	2,75 (2,26; 3,36)***	< 0,001
Alder (ref. 16 år)		
17 år	0,88 (0,71; 1,09)	0,237
18–19 år	0,57 (0,45; 0,72)***	< 0,001
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)		
Middels SØS	0,91 (0,74; 1,12)	0,375
Høy SØS	0,52 (0,40; 0,68)***	< 0,001
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,32 (1,01; 1,71)*	0,040
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)		
Europa, Nord-Amerika og Oseania	2,26 (1,67; 3,06)***	< 0,001
Resten av verden	5,85 (4,65; 7,35)***	< 0,001
Religion (ref. ingen religion)		
Kristendommen	1,03 (0,81; 1,33)	0,786
Islam	8,69 (6,34; 11,91)***	< 0,001
Annet	3,18 (2,21; 4,58)***	< 0,001
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	3,41 (2,71; 4,29)***	< 0,001

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A4 Logistisk regresjonsanalyse med det å ikke få lov av sine foreldre til å ha sex før man er gift, som avhengig variabel.

	OR (95 % KI)	p-verdi
Konstant	0,01***	< 0,001
Kjønn (jente = 1)	1,64 (1,40; 1,93)***	< 0,001
Alder (ref. 16 år)		
17 år	0,91 (0,75; 1,10)	0,334
18–19 år	0,74 (0,61; 0,90)**	0,003
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)		
Middels SØS	0,95 (0,79; 1,15)	0,618
Høy SØS	0,76 (0,62; 0,93)**	0,008
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,27 (0,99; 1,61)	0,057
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)		
Europa, Nord-Amerika og Oseania	1,49 (1,13; 1,95)**	0,004
Resten av verden	5,40 (4,42; 6,61)***	< 0,001
Religion (ref. ingen religion)		
Kristendommen	2,54 (2,05; 3,15)***	< 0,001
Islam	13,40 (9,86; 18,22)***	< 0,001
Annet	3,92 (2,77; 5,55)***	< 0,001
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	11,47 (9,61; 13,70)***	< 0,001

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A5 Logistisk regresjonsanalyse med det å ikke få velge selv av sine foreldre hvem man skal gifte seg med, som avhengig variabel.

	OR (95 % KI)	p-verdi
Konstant	0,00***	< 0,001
Kjønn (jente = 1)	1,06 (0,80; 1,41)	0,682
Alder (ref. 16 år)		
17 år	0,77 (0,55; 1,09)	0,141
18–19 år	0,82 (0,59; 1,16)	0,266
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)		
Middels SØS	0,59 (0,42; 0,82)***	< 0,001
Høy SØS	0,40 (0,25; 0,62)***	< 0,001
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	2,72 (1,92; 3,86)***	< 0,001
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)		
Europa, Nord-Amerika og Oseania	3,67 (2,33; 5,77)***	< 0,001
Resten av verden	4,66 (3,13; 6,94)***	< 0,001
Religion (ref. ingen religion)		
Kristendommen	1,19 (0,79; 1,79)	0,416
Islam	2,81 (1,67; 4,73)***	< 0,001
Annet	3,16 (1,82; 5,48)***	< 0,001
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	2,11 (1,44; 3,11)***	< 0,001

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A6 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse med vold fra foreldre som avhengig variabel (ref. ingen vold) blant dem som av sine foreldre ikke får bestemme selv hvilke venner de er sammen med på fritiden.

	Psykiske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi
Kjønn (jente = 1)	2,76 (1,47; 5,17)**	0,002	1,89 (0,97; 3,69)	0,062	3,37 (1,87; 6,06)***	< 0,001
Alder (ref. 16 år)						
17 år	1,10 (0,51; 2,38)	0,812	1,20 (0,52; 2,80)	0,665	1,48 (0,73; 2,98)	0,276
18–19 år	0,79 (0,39; 1,58)	0,499	0,76 (0,36; 1,63)	0,487	1,01 (0,52; 1,97)	0,974
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)						
Middels SØS	1,04 (0,43; 2,51)	0,931	1,18 (0,50; 2,79)	0,699	0,69 (0,27; 1,77)	0,440
Høy SØS	1,31 (0,65; 2,62)	0,453	0,84 (0,38; 1,83)	0,654	1,26 (0,66; 2,4)	0,488
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,55 (0,65; 3,70)	0,323	1,52 (0,60; 3,82)	0,378	2,80 (1,35; 5,83)**	0,006
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)						
Europa, Nord- Amerika og Oseania	0,84 (0,34; 2,08)	0,703	0,67 (0,23; 1,95)	0,462	1,80 (0,83; 3,91)	0,138
Resten av verden	0,73 (0,19; 2,88)	0,657	1,72 (0,52; 5,68)	0,371	2,68 (1,00; 7,18)	0,051
Religion (ref. ingen religion)						
Kristendommen	0,84 (0,41; 1,74)	0,646	0,81 (0,38; 1,71)	0,581	0,59 (0,28; 1,25)	0,170
Islam	0,45 (0,14; 1,51)	0,197	0,14 (0,02; 0,77)*	0,024	0,57 (0,21; 1,53)	0,262
Annet	0,88 (0,23; 3,33)	0,852	1,03 (0,27; 3,97)	0,963	1,07 (0,35; 3,27)	0,906
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	1,04 (0,45; 2,41)	0,935	0,75 (0,27; 2,05)	0,570	1,37 (0,67; 2,82)	0,385

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A7 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse med vold fra foreldre som avhengig variabel (ref. ingen vold) blant dem som av sine foreldre ikke selv får bestemme hvilken utdanning de vil ta.

	Psykiske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi
Kjønn (jente = 1)	3,22 (1,61; 6,44)**	0,001	1,11 (0,62; 1,99)	0,733	1,62 (0,94; 2,81)	0,083
Alder (ref. 16 år)						
17 år	1,07 (0,48; 2,37)	0,869	0,94 (0,46; 1,92)	0,870	1,01 (0,52; 1,96)	0,966
18–19 år	1,12 (0,51; 2,44)	0,773	1,03 (0,51; 2,08)	0,931	0,9 (0,46; 1,76)	0,764
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)						
Middels SØS	1,22 (0,52; 2,87)	0,641	1,26 (0,57; 2,77)	0,565	0,59 (0,26; 1,33)	0,205
Høy SØS	1,14 (0,52; 2,49)	0,739	1,35 (0,67; 2,74)	0,401	0,98 (0,53; 1,83)	0,960
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	0,70 (0,29; 1,71)	0,436	1,09 (0,52; 2,28)	0,817	1,82 (0,95; 3,49)	0,070
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)						
Europa, Nord- Amerika og Oseania	0,88 (0,36; 2,17)	0,787	1,31 (0,58; 3,00)	0,515	2,11 (1,02; 4,33)*	0,043
Resten av verden	0,87 (0,26; 2,94)	0,819	1,48 (0,58; 3,80)	0,414	1,99 (0,79; 4,97)	0,143
Religion (ref. ingen religion)						
Kristendommen	0,71 (0,34; 1,50)	0,369	0,87 (0,46; 1,64)	0,662	0,52 (0,26; 1,02)	0,057
Islam	1,05 (0,30; 3,63)	0,943	0,28 (0,07; 1,08)	0,064	0,45 (0,17; 1,18)	0,103
Annet	2,28 (0,58; 8,87)	0,237	0,72 (0,16; 3,17)	0,665	1,72 (0,58; 5,12)	0,331
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	0,50 (0,18; 1,43)	0,199	0,52 (0,20; 1,39)	0,192	1,12 (0,52; 2,39)	0,773

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall. Signifikante sammenhenger er markert med fet skrift.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A8 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse med vold fra foreldre som avhengig variabel (ref. ingen vold) blant dem som av sine foreldre ikke får lov til å ha kjæreste.

	Psykiske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi
Kjønn (jente = 1)	4,21 (2,15; 8,25)***	< 0,001	1,27 (0,76; 2,13)	0,363	1,38 (0,88; 2,14)	0,157
Alder (ref. 16 år)						
17 år	1,93 (1,03; 3,62)*	0,041	1,17 (0,65; 2,11)	0,591	1,46 (0,87; 2,43)	0,151
18–19 år	1,73 (0,96; 3,1)	0,068	0,99 (0,57; 1,73)	0,969	1,19 (0,73; 1,94)	0,475
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)						
Middels SØS	1,05 (0,48; 2,30)	0,897	0,99 (0,49; 2,03)	0,989	0,55 (0,27; 1,12)	0,098
Høy SØS	1,42 (0,83; 2,43)	0,195	0,80 (0,46; 1,38)	0,418	0,67 (0,42; 1,07)	0,091
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,19 (0,58; 2,43)	0,639	1,26 (0,63; 2,50)	0,516	2,24 (1,29; 3,88)**	0,004
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)						
Europa, Nord- Amerika og Oseania	0,71 (0,39; 1,31)	0,277	1,05 (0,57; 1,92)	0,883	1,47 (0,86; 2,51)	0,157
Resten av verden	0,40 (0,16; 1,01)	0,053	1,28 (0,58; 2,80)	0,541	0,77 (0,34; 1,74)	0,524
Religion (ref. ingen religion)						
Kristendommen	0,98 (0,47; 2,06)	0,962	0,70 (0,35; 1,39)	0,310	0,74 (0,39; 1,43)	0,379
Islam	0,86 (0,38; 1,93)	0,714	0,25 (0,11; 0,55)**	0,001	0,27 (0,13; 0,55)***	< 0,001
Annet	0,30 (0,08; 1,16)	0,080	0,43 (0,16; 1,16)	0,095	0,89 (0,41; 1,93)	0,775
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	0,57 (0,32; 1,01)	0,052	0,75 (0,42; 1,34)	0,339	0,95 (0,58; 1,55)	0,839

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall. Signifikante sammenhenger er markert med fet skrift.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A9 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse med vold fra foreldre som avhengig variabel (ref. ingen vold) blant dem som av sine foreldre ikke får lov til å ha sex før de er gift.

	Psykiske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi
Kjønn (jente = 1)	3,22 (2,02; 5,14) ^{***}	< 0,001	1,19 (0,81; 1,77)	0,379	1,45 (1,01; 2,08) [*]	0,045
Alder (ref. 16 år)						
17 år	1,30 (0,80; 2,12)	0,294	0,80 (0,50; 1,29)	0,362	1,13 (0,74; 1,73)	0,568
18–19 år	1,05 (0,64; 1,71)	0,850	0,84 (0,53; 1,32)	0,441	1,03 (0,68; 1,58)	0,881
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)						
Middels SØS	1,15 (0,64; 2,05)	0,640	0,95 (0,53; 1,67)	0,847	0,78 (0,46; 1,33)	0,366
Høy SØS	1,19 (0,75; 1,89)	0,455	1,15 (0,74; 1,79)	0,538	0,68 (0,45; 1,03)	0,069
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	1,11 (0,59; 2,06)	0,752	1,12 (0,61; 2,08)	0,713	2,12 (1,32; 3,41) ^{**}	0,002
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)						
Europa, Nord- Amerika og Oseania	1,08 (0,65; 1,79)	0,778	1,32 (0,81; 2,15)	0,269	2,42 (1,53; 3,84) ^{***}	< 0,001
Resten av verden	0,54 (0,23; 1,22)	0,139	1,08 (0,53; 2,19)	0,829	1,81 (0,95; 3,46)	0,071
Religion (ref. ingen religion)						
Kristendommen	0,47 (0,25; 0,90) [*]	0,023	0,54 (0,29; 1,00)	0,051	0,37 (0,20; 0,66) ^{**}	0,001
Islam	0,48 (0,23; 0,99) [*]	0,048	0,31 (0,15; 0,65) ^{**}	0,002	0,21 (0,11; 0,41) ^{***}	< 0,001
Annet	0,31 (0,11; 0,86) [*]	0,024	0,32 (0,12; 0,85) [*]	0,022	0,64 (0,32; 1,30)	0,217
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	0,68 (0,43; 1,06)	0,089	0,67 (0,43; 1,04)	0,074	0,98 (0,65; 1,47)	0,920

Note: ^{***} $p < 0,001$; ^{**} $p < 0,01$; ^{*} $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall. Signifikante sammenhenger er markert med fet skrift.

Kilde: UngVold 2023

Tabell A10 Multinomisk logistisk regresjonsanalyse med vold fra foreldre som avhengig variabel (ref. ingen vold) blant dem som av sine foreldre ikke selv får velge hvem de skal gifte seg med.

	Psyriske krenkelser		Mildere fysisk vold		Grov fysisk vold	
	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi	OR (95 % KI)	p-verdi
Kjønn (jente = 1)	3,98 (1,41; 11,24)**	0,009	1,22 (0,50; 2,99)	0,667	2,64 (1,21; 5,77)**	0,015
Alder (ref. 16 år)						
17 år	1,07 (0,36; 3,21)	0,904	0,64 (0,23; 1,79)	0,397	1,14 (0,46; 2,78)	0,780
18–19 år	0,53 (0,15; 1,83)	0,318	0,64 (0,22; 1,82)	0,399	0,87 (0,36; 2,14)	0,770
Sosioøkonomisk status (ref. lav SØS)						
Middels SØS	1,28 (0,33; 4,93)	0,718	0,82 (0,18; 3,62)	0,788	0,20 (0,04; 1,02)	0,052
Høy SØS	1,62 (0,52; 5,07)	0,409	2,63 (0,98; 7,08)	0,055	0,65 (0,24; 1,72)	0,385
Seksuell orientering (annen seksuell orientering = 1)	0,91 (0,30; 2,76)	0,865	0,42 (0,13; 1,40)	0,158	1,54 (0,66; 3,59)	0,320
Foreldres landbakgrunn (ref. Norge og andre nordiske land)						
Europa, Nord- Amerika og Oseania	0,83 (0,25; 2,68)	0,751	3,29 (0,94; 11,58)	0,063	1,97 (0,68; 5,67)	0,210
Resten av verden	0,14 (0,02; 1,36)	0,090	2,10 (0,48; 9,15)	0,323	1,04 (0,28; 3,78)	0,956
Religion (ref. ingen religion)						
Kristendommen	1,66 (0,47; 5,81)	0,431	0,90 (0,26; 3,18)	0,873	1,59 (0,48; 5,28)	0,453
Islam	0,88 (0,21; 3,73)	0,864	0,41 (0,11; 1,63)	0,207	0,74 (0,22; 2,57)	0,640
Annet	–		0,96 (0,20; 4,64)	0,955	2,26 (0,54; 9,40)	0,264
Religionens betydning (religion betyr ganske/svært mye = 1)	0,54 (0,18; 1,69)	0,291	0,53 (0,19; 1,47)	0,223	1,13 (0,49; 2,60)	0,771

Note: *** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. OR = odds ratio; 95 % KI = 95 % konfidensintervall. Signifikante sammenhenger er markert med fet skrift.

Kilde: UngVold 2023